

TRIMITAS

Sausio 13-osios byla —

ką nusprendė
Lietuvos teismai ir
kuo tai reikšminga

Atmintis
ir pagarba

9771392475004

1,99 €

MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS – LIETUVAI TĖVYNEI!

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

PRASMINGA IR GERBIAMA
PROFESIJA

2 BAKALAURO STUDIJŲ
PROGRAMOS

STIPENDIJA IR KARIŲ
SOCIALINĖS GARANTIJOS

ŠIUOLAIKINĖS GYVENIMO
SĄLYGOS

100 % VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJS

VADO PAREIGOS

KARJERA LIETUVOS
KARIUOMENĖS
VIENETUOSE, NATO
ŠTABUOSE

WWW.LKA.LT

+370 682 31 072

LKA.ATRANKA@MIL.LT

@karoakademija

@lietuvos_karo_akademija

lietuvos karo akademija

2024 M. NR. 1 (1381)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

© „TRIMITAS“, 2024
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

Kasdienės naujienas
apie Lietuvos šaulių
sąjungą skaitykite
oficialiame tinklalapyje
www.sauliusajunga.lt

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 LŠS KRONIKA
Pasirašyta sutartis su Krašto apsaugos ministerija
- 3 LŠS KRONIKA
Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-ajai rinktinei vadovaus naujas vadas
- 4 ATMINTIS IR PAGARBA
Bėgdami pagerbėme kritusius už laisvę
- 6 ATMINTIS IR PAGARBA / VIRGINIJUS JOCYS
Sausio 13-ąją prisimenant
- 8 TEISINGUMO PRINCIPAS / RŪTA KAZILIŪNAITĖ
Sausio 13-osios byla – ką nusprendė Lietuvos teismai ir kuo tai reikšminga
- 10 PRATYBOS / KĘSTUTIS ŠČEVINSKAS
Gaminti gali visi
- 12 JAUNIEJI ŠAULIAI / DOVILĖ PUKERTAITĖ
„Šaltos eketės džiaugsmas“ – iššūkis drąsiausiems
- 18 PLAKATAS
Balisticiniai peiliai
- 20 GINKLAS / VALDAS KILPYS
Balisticiniai peiliai: daug legendų, mažai praktiškumo
- 21 ĮDOMŪS FAKTAI / VALDAS KILPYS
Ginklų pasaulio keistenybės, arba 6 įdomūs faktai apie ginklus
- 22 VIENAS IŠ MŪSŲ / DOVILĖ PUKERTAITĖ
Laurynas Gerikas: „Labiausiai suburia tėvynės ilgesys“
- 24 IŠMOKTOS PAMOKOS / EDUARDAS KLIMENKA, GABRIELIUS E. KLIMENKA
Bijai klysti, neik į mišką: arba patarimai pradedantiems ir ne tik
- 26 NUOMONĖ / VALDAS KILPYS
Trys keliai politikuojančiam šauliui
- 27 SAJA / ANDŽELIKA BLINOVAITĖ
OSINT galimybės ir pritaikymas
- 28 GINKLO BROLIAI / KORNELIJA DŪDAITĖ, LINA VAITIEKŪNAITĖ
Lietuvos ir užsienio ekspertai ieškojo atsakymų, kaip kariuomenei ugdyti vadus lyderius
- 30 V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS / STASYS IGNATAVIČIUS
Pulkininko Juozo Šarausko 130-osioms gimimo metinėms
- 32 ĮDOMIOJI ISTORIJA / LAIMA PETRAUSKIENĖ
Gražioji ir graudžioji Graužikų dvaro istorija

VYR. REDAKTORĖ Dovilė Pukertaitė
KALBOS REDAKTORĖ Sandra Balžekaitė
KORESPONDENTAS Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠELIO NUOTRAUKA: Rita Gudė

SPAUDINIO UAB „JUDEX SPAUDA“

Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuovę.

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aurimas Navikas / CV narys
Augustas Žukauskas / CV narys
Aušra Garnienė / LŠS komunikacijos skyriaus vedėja
Gabrielius E. Klimenka / šaulys
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja
Irena Šalaviejiienė / išėivijos šaulė

Autorių dėmesiu – medžiagų kitam numeriui
laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su
autorių nuomone. Rankraščiai negražinami
ir nerecenzuojami.

PASIRAŠYTA SUTARTIS SU KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

„Trimito“ informacija
 NUOTRAUKA: št. srž. A. Čemerka / KAM

1

„Šauliai yra itin svarbūs ne tik stiprinant pasiruošimą gynybai tiek ginkluotai, tiek neginkluotai, bet gali sėkmingai remti ir civilines institucijas taikos metu. Norime, kad organizacija visapusiškai stiprėtų, todėl kitais metais finansavimas Lietuvos šaulių sąjungai dar labiau didėja. Jų suplanuoti įsigijimai ir bendros veiklos, tikimės, prisidės prie šaulių organizacijos plėtos“, – sako krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas.

1. Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. ltn. Linas Idzelis ir krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas.

1

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija ir Lietuvos šaulių sąjunga (LŠS) pasirašė biudžeto lėšų naudojimo sutartį. Nuoseklus finansavimo didinimas užtikrina ne tik augančio sąjungos narių skaičiaus kokybišką integraciją, bet ir suteikia galimybę šauliams įgyvendinti savo strateginius tikslus, prisidėti stiprinant visuomenės atsparumą, skatinti pilietiškumą, patriotizmą ir populiarinti karo tarnybą.

Krašto apsaugos ministerijos ir LŠS pasirašyta sutartimi organizacijai perduodamos valstybės biudžeto lėšos, skirtos LŠS veiklai.

Pasak LŠS vado pulkininko leitenanto Lino Idzelio, 2023 metais organizacijai skirta 10,8 mln. eurų, 2024-aisiais suplanuota skirti 13,6 mln. eurų. „Gaudama didesnius asignavimus, organizacija gavo ir daugiau užduočių“, – teigia plk. ltn L. Idzelis.

Kitais metais daug dėmesio bus skiriama visapusiškam Lietuvos šaulių sąjungos stiprinimui. Didinamas LŠS finansavimas bus naudojamas organizacijos nariams rengti ir visuomenės pilietiniam pasipriešinimui, jaunimo pilietiniam ugdymui, kovinių šaulių būrių ir komendantinių LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetų rengimui ir aprūpinimui. Siekiant užtikrinti efektyvų LŠS veiklos organizavimą ir užduočių įgyvendinimą bus finansuojamas didesnis etatų skaičius organizacijoje, tam skiriamas 200 tūkst. eurų.

Pilietiško ugdymui ir jaunųjų šaulių veikloms kitais metais Krašto apsaugos ministerija skiria 2,5 mln. eurų. Bus tęsiamas 2022 metais inicijuotas Krašto apsaugos ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir LŠS bendradarbiavimas, kurio pagrindu LŠS organizuoja trijų dienų Pilietiško ir gynybos įgūdžių kursus devintų klasių moksleiviams. Vien šiame šį kursą išklaušė 8 337 Lietuvos devintokai

arba 397 devintokų klasės. Kitais mokslo metais numatyta, kad LŠS organizuojamas Pilietiško ir gynybos įgūdžių kursas įtrauks visus šalies devintokus.

Vienas svarbiausių ateinančių metų prioritetų LŠS finansavime yra karinis šaulių rengimas – tam numatyta 5 mln. eurų. Įsigyjant ryšių įrangos, ginkluotės atsargų, šaudmenų ir termovizorių bus užtikrintas geresnis kovinių šaulių būrių ir komendantinių LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetų aprūpinimas, stiprinama sąveika su Lietuvos kariuomene pratybų metu.

2024 metais LŠS pasirengusi tęsti jau pradėtą veiklą, stiprinti organizaciją, pritraukti naujų narių, tęsti pasirėmimą ginkluotai valstybės gynybai, rengti šaulius ir visuomenę neginkluotam pilietiniam pasipriešinimui. x

2

PLK. PRANO SALADŽIAUS ŠAULIŲ 9-AJAI RINKTINEI VADOVAUS NAUJAS VADAS

1

„Trimito“ informacija
 NUOTRAUKA: „Paradoksas photography“

Gruodžio 29 dieną įvyko iškilminga Lietuvos šaulių sąjungos Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės vadų pasikeitimo ceremonija. Utenos šaulių namuose ilgametė rinktinės vadė Asta Tidikienė kovinę vėliavą perdavė ltn. Jurandui Rusteikai.

2

Lietuvos gynybos, kultūros ir švietimo asociacijos įkūrėjas, atsargos karininkas, valstybės tarnautojas ltn. J. Rusteika prie rinktinės vairo stoja nuo 2024 metų sausio 9 dienos. J. Rusteika kaip Lietuvos gynybos kultūros ir švietimo asociacijos Valdybos pirmininkas už dėmesį jaunimo patriotiniam auklėjimui ir savanoriškos tarnybos organizavimui 2019 metais apdovanotas medaliu „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“, 2021-aisiais – J. K. Chodkevičiaus medaliu.

Vadų pasikeitimo ceremonijos metu Lietuvos šaulių sąjungos vado įsakymu už nuopelnus stiprinant Lietuvos šaulių sąjungą, pavyzdinę pareigų vykdymą, garbingą ir sąžiningą pilietinę patriotinę šaulišką veiklą Tėvynės labui nuo 2010 metų Asta Tidikienė apdovanota pirmo laipsnio Šaulių sąjungos pasižymėjimo ženklu „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“. „Ačiū, kad buvote kartu, kad patikėjote, kad šalia buvote sunkią valandą“, – atsisveikindama sakė rinktinės vadė.

Už nuoširdų darbą ilgametei rinktinės vadei dėkojo Šaulių sąjungos vadas plk. ltn. Linas Idzelis, pavaduotojai plk. ltn. Gediminas Latvys ir ats. mjr. Židruonas Šadauskis, kitų Šaulių sąjungos rinktinės vadai, Utenos rajono savivaldybės meras Marijus Kaukėnas, Utenos vyriausiojo policijos komisariato viršininkas Vytautas Vaiškūnas, Utenos priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos viršininkas Rolandas Vilčinskas, Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vyčio apygardos 5-osios rinktinės, Utenos 507-osios pėstininkų kuopos vadas Vaidas Pacevičius. x

1.-2. Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės kovinės vėliavos perdavimo ceremonija naujam rinktinės vadui ltn. Jurandui Rusteikai.

1

BĖGDAMI PAGERBĖME KRITUSIUS UŽ LAISVĘ

3

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKOS: Vaidotas Okulič-Kazarinas

1. Bėgime gausiai dalyvavo ir šauliai, ir jaunieji šauliai iš visos Lietuvos.

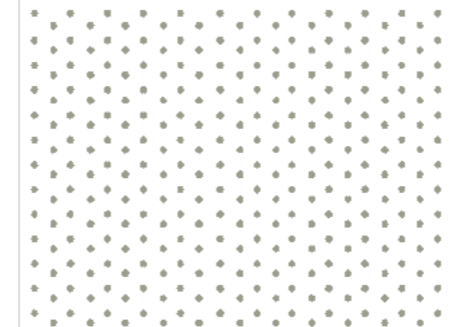
Baigiantis metams šauliai vienas kito pradeda klausinėti, ar susitiksime Vilniuje. Pagarbos bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“ yra tapęs neformaliu bėgioti mėgstančių šaulių festivaliu. Juolab bėgama ne šiaip sau, o pagerbiant Sausio 13-osios įvykių aukas. Bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“ organizuojamas nuo 1992 metų, todėl esama nemažai šaulių, kurie bėga ne pirmą dešimtį kartų. Vienas jų – uteniškis Valdas Juodka.

2

2. Kasmet bėgime dalyvauja LŠS giminingų organizacijų atstovai iš Estijos ir Latvijos – šie metai ne išimtis.

3. Svarbi gera nuotaika ir tinkamas nusiteikimas.

Šį šaulį prieš keletą metų buvo galima pamatyti su dviem nedideliais anūkais, kurie, pasidabinę šauliškomis kepuraitėmis, trasą įveikdavo arba savo kojomis, arba ant senelio pečių. Šiomet vaikai sirguliuoja, tad Valdas nusprendė trasą įveikti brolių ir sesių būryje. Paklaustas, kelintas tai jo bėgimas, šaulys atsako nedvejodamas – dvidešimtas.

Pasak V. Juodkos, jam šis bėgimas yra jau jaugęs į kraują. Tai tarsi savotiškas metų pradžios ritualas. Paklausėme, kas skatina brandaus amžiaus šaulį kiekvienų metų

3

pradžioje atvykti į sostinę. „Yra du dalykai, kas mane varo į priekį šiame bėgime: pirmasis, savaime suprantama, pagarba žuvusiems. Tačiau antras taip pat svarbus. Man tai savęs išbandymas. Ar prabėgsiu? Ar galiu?“ – atviravo ilgametis šaulys iš Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės.

Jaunasis šaulys iš Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Gražvydas Karosas starto aikštelėje stovėjo uniformuotas ir pasitempęs. „Bėgu jau trečią kartą ir man tai labai patinka“, – tvirtino vaikiną.

Sakė besitikįs vėl atbėgti pirmas iš kuopos ir nuotaikos esančios kuo puikiausios. Paklaustas, kas yra laisvė, vaikiną atsakė nedvejodamas: „Tai pagarba tiems, kurie žuvo už tai, kad dabar galėtume būti savimi.“

Organizatorių teigimu, šiemet dalyvauti bėgime buvo užsiregistravę žmonės iš 22 šalių. Bėgo apie 2,5 tūkst. karių, apie 1 tūkst. šaulių, beveik 4 tūkst. bėgikų buvo civiliai asmenys. Bėgikų kolona buvo beveik 3 kilometrų ilgio. x

SAUSIO 13-ĄJĄ PRISIMENANT

Sausio 13 dienos dalyviai – tai nukentėję nuo brutalios karinės agresijos žmonės, įvairių valstybinės svarbos objektų saugotojai ir gynėjai. Prieš 33 metus patyrę vienokius ar kitokius išgyvenimus, kasmet sausio mėnesį juos įvairiai prisimena. Tai dvasinis ir fizinis mūšis už Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę. Vieni, patyrę didelius dvasinius, psichologinius išgyvenimus, nelabai nori per dažnai apie tai kalbėti. Kiti mato didelę prasmę dalytis savo patirtimi, to meto įvykių prisiminimais, ypač su jaunąja karta, kad jie žinotų, jog Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės mums niekas ant padėklo neatnešė, už tai esame atsakingi visi ir esant grėsmei jos netekti dėl jos turime ir privalome vienaip ar kitaip aukotis. Kaip mus istorija moko, turime nenuspėjimą kaimyną, todėl nusiėmę rožinius akinius privalome sąlyginai ramų gyvenimą gyventi savisaugos režimu.

ŠAULIŠKA VEIKLA

Šauliška veikla yra viena iš savisaugos formų – ugdyti savo gebėjimus dėl šeimos, bendruomenės, Tėvynės saugumo ir, reikalui esant, gynybos. Šių metų sausio 10 dieną vykusios bendros Vilniaus šaulių (1003) kuopos, Trakų 1006 ir KASP Taktinės pagalbos nukentėjusiems mūšyje (*Tactical Combat Casualty Care*, TCCC arba TC3) pratybos pagal NATO patikrintus standartus suteikė naujų praktinių patirčių, atgaivino primirštas. Šias pratybas vedė ir koordinavo instruktorius Dainius Baršauskas, pabrėždamas, kad pirmąją pagalbą minimaliai suteikti turime mokėti ne tik civiliam gyvenime, bet ir realiomis karinės agresijos aplinkybėmis, nes ne visuomet greta bus karo medikas. Ką paliudijo ir svečiai iš Ukrainos praėjusių metų lapkričio 18 dieną Lietuvos šaulių sąjungos suvažiavimo Kaune metu, pabrėžę, kad nesant greta karo medikų pirmąją pagalbą dabar jau nesidairydami per petį suteikia karo policininkai, ugniagesiai gelbėtojai ir kt. Todėl ir sausio 10 dieną šaulių pratybose pirmosios medicinos pagalbos suteikimo procedūros buvo atliekamos realiai greta nesant profesionalių medikų, imituoju apšaudomą mūšio lauką, aidint sprogimams, tamsoje, vykdam sužeistojo evakuaciją keturračiu žiemos sąlygomis ir t. t.

SAUSIO 13-OSIOS LIUDIJIMAS

Ką liudija per brutalią karinę agresiją 1991 metų sausio 13 dieną nukentėję beginkliai gynėjai? Ką mena gydytojai? Valstybinių objektų saugotojai? Tūkstančiai žmonių, buvusių prie LR Seimo (tuometės LTSR Aukščiausiosios Tarybos), Lietuvos radijo ir televizijos komiteto ar LRT retransliacijos bokšto, patyrė, išsaugojo atmintyje panašias, bet kartu ir skirtingas patirtis. Tuo metu man pačiam su draugais skirtingomis dienomis teko būti prie skirtingų objektų, paveiksluoti, bet tą kruviną Sausio 13-osios naktį su bičiuliu Gintu Augliu buvau prie televizijos bokšto. Likimas lėmė, kad su minia buvau ties ta vieta, į kurią rėžėsi tankas. Minioje susikibę lanku bandėme išlaikyti gretas, nesitikėjome, kad jie išdrįs brutaliai pulti beginklę dainuojančią, skanduojančią minią. Tačiau kai su automatais paleido papliūpas į viršutinius bokšto langus (vėliau ir į vitrinas) ir pradėjo kristi stiklai, dalis minios pasitraukė nuo bokšto ir mūsų gretos pairė. Jau yra detalesnė schemų, kur pavaizduoti tankų, pėstininkų mašinų judėjimų maršrutai. Buvo tankų šaudoma su garsiniais užtaisais, garsiai rėkėme, kad žmonės išsižiotų. Šūvių pradžioje suskaičiavau netoli 10, vėliau skaičių pamečiau. Gaudė tankų varikliai, aidėjo automatų papliūpos, visos bokšto priegios skendėjo dūmų, šviesos prožektorių raižomos.

4

TEKSTAS: Virginijus Jocys

NUOTRAUKOS: V. Usinavičius, Virginijaus Jocio asmeninis archyvas

1. Nepaisant to, kad aplink riaumojo tankai ir virš galvų švilpė kulkos, – skubėta gelbėti nukentėjusią ir kuo greičiau nusigauti prie transporto priemonių. Virginijus Jocys kairėje.

2. Loretos ir Virginijaus šeimos šiandien.

1

Tuo metu minios banga pasislinko vėl bokšto link, nes po tanko vikšrais atsidadė keletas žmonių. Vieni, kiek galėjo, šaukė tankistui, kiti mojavė rankomis ties apžiūros langu, kad atsitrauktų. Žmonės, pakliuvę po tanku, dejavo. Aplinkiniai, suprasdami situaciją, pasiskirstė, vieni kitiems padėdami, bandė atsitraukti tankui žmones patraukti ir pernešti į šalį. Pasiskirstę nešėme nuo bokšto prie gatvės greta pievelės.

Pačiupęs vieną nukentėjusįjį, nujaučiau rimtą kojos lūžio traumą, mat per kelnes matėsi kraujo dėmės, todėl paprašiau šalia esančių, kad neštume keturiese. Buitinėmis aplinkybėmis gal dar ieškotum kokio medinio įtvaro, neštuvų, bet kai aplink riaumoja tankai ir virš galvų švilpia kulkos, pasirinktas sprendimas – greičiau nusigauti iki transporto priemonių. Perėjęs civilinės saugos kursų pradžiamokslį, žinojau, kad dideli galūnių lūžiai sukelia nukentėjusiam didelį skausmą ir šoką, todėl nešdamas raminau ir kalbinau. Stebuklas, kad nukentėjusioji Loreta Šleikienė (Tručilauškaitė) po daug metų prasitarė, kad ją raminau sakdamas: „Sesute, pakentėk, viskas bus gerai, pagysi.“

Ši ir kitos dramatiškos akimirkos prie (LRT) bokšto garsaus fotografo Virginijaus Usinavičiaus dėka buvo nufotografuotos, pakliuvo į leidinius, parodų standus.

2

Nudžiūvus gėlos ašaroms, palaidojus Sausio 13-osios aukas, su žmona Rasa aplankėme Loretą Šv. Jokūbo ligoninėje, drąsinome, kalbinome, bendravome. Mūsų šeimos, suvestos tų dramatiškų įvykių, dažnai pasimato, susiskambina. Jau daug metų bičiuliaujamės, pabendraujame, pasiguodžiame, pasidžiaugjame vaikais, anūkais.

NUKENTĖJĘ

Kiek 1991 metų sausio 13 dienos Sovietų Sąjungos (TSRS) karinės agresijos metu nukentėjo žmonių? Dr. Eduardas Razgauskas buvo pateikęs statistinę lentelę. Tuo metu nurodė, kad nukentėjusiųjų – 702. Iš jų šautines žaizdas patyrė 53; įvairias žaizdas – 136; mišrias traumas – 21; daugiausia patyrusių akustines traumas – 416. Šiomis dienomis apibendrinant informaciją per televiziją ir radiją minima, kad tuo metu buvo sužeisti apie vieną tūkstantį žmonių. Matyt, kai buvo parengtas ir išleistas leidinys „Lietuva 1991.01.13: dokumentai, liudijimai, atgarsiai“, ne viskas buvo visiškai suregistruota.

Kita kategorija žmonių, kuri nepakliuvo į statistiką, – tai besilaukiančios moterys, kurios patyrė priešlaikinį gimdymą. Gerai, jei viskas laimingai be komplikacijų baigėsi mamoms ir į pasaulį atėjusiems kūdikiams.

Yra istorijų, kai kūdikio gyvybė kabėjo ant trapaus išgyvenimo siūlo. Šie jauni žmonės, šiemet švęsdami 33-įjį gimtadienį, yra apdovanoti likimo, glaudžiai susijusio su iškovota nepriklausoma Lietuva. Mūsų dukra taip pat šiemet, vasario mėnesį, švenčia 33-įjį gimtadienį. 1991 metų sausio patirtys, tuo metu pasirinkta taktika – beginklė gynyba, skambant dainoms, giesmėms ir maldoms, priešus vedė iš proto. Ši mūsų gynyba tiek vietinių, tiek užsienio stebėtojų praminta Dainuojančiąja revoliucija. Džiugu, kad per visą Lietuvą degantys sausio atminties laužai palydimi gyva daina. Šią paveldėtą dainavimo tradiciją prie atminties laužų tęsia įvairūs ansambliai, šeimos, pavieniai dainininkai. 2024 metais kita situacija, todėl ir mūsų tautos pastangos išsaugoti ir apginti Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę turi remtis naujais laiko padiktuotais būdais ir formomis. Tomis lemtingomis 1991 metų sausio dienomis mes gynėme ne abstrakčią Lietuvos Laisvę, gelbėjome ir nešėme sužeistus ir kritusius ne šiaip nepažįstamus, o savo seses, brolius, mamas, tėvus, vaikus. Tad būkime laisvi, orūs, atsakingi už save, savo artimą, už vietą, šioje žemėje mums protėvių paliktą, kuri Lietuva vadinasi. x

SAUSIO 13-OSIOS BYLA – KĄ NUSPRENDĖ LIETUVOS TEISMAI IR KUO TAI REIKŠMINGA

5

Kiekvienas girdėjome apie Sausio 13-osios bylą, metų metais nagrinėjamą Lietuvos teisėsaugos ir ilgą laiką laikytą „nepabaigiamą“, dėl ko mūsų valstybės teisinė sistema ne kartą kritikuota kaip nepakankamai efektyvi, o kai kada – net ir nepakankamai principinga. Galiausiai šį istorinį darbą ji atliko, tai paskelbta dar 2022 metų viduryje, tačiau šio sprendimo atgarsiai ir reikšmė – teisinė, istorinė, moralinė ir politinė – išlieka, o gal net ir auga ir šiomis dienomis.

Straipsnis parengtas pagal Lietuvos apeliacinio teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir žurnalo „Teismai“ informaciją.

TEKSTAS: Rūta Kaziliūnaitė
NUOTRAUKA: Vaidotas Okulič-Kazarinas

1. Parodos „Prisiekę nesitraukti: Lietuvos laikysena 1991 m. sovietų agresijos akivaizdoje“ fragmentas.

1

FAKTAI IR SKAIČIAI

Kiekvienam sąmoningam Lietuvos, kaip teisinės valstybės, piliečiui – tikime, kad būtent tokie ir yra mūsų broliai ir sesės šauliai, „Trimito“ skaitytojai – tikslinga žinoti, kas įvyko, kokie sprendimai priimti ir ką tai reiškia. Tad iš pradžių – keletas skaičių ir faktų apie žymiąją bylą.

Trukmė. Nuo įvykių 1991 metų sausio 13 dieną iki galutinio ir neskundžiamo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimo 2022 metų birželio 30 dieną iš viso praėjo **31 metai, 5 mėnesiai ir 17 dienų.**

Apimtis. 800 tomų bylos medžiagos, **67 nuteisti asmenys.**

Sprendimai – visų trijų Lietuvoje veikiančių instancijų teismų. 2019 metų kovo 27 dieną bylą pirmąja instancija nagrinėjusio Vilniaus apygardos teismo nuosprendis, kuriuo byla išnagrinėta iš esmės ir asmenys pripažinti kaltais. 2021 metų kovo 31 dieną Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendis, kuriuo patikslintos bausmės ir žalos atlyginimo klausimai, tačiau sprendimo esmė nepakeista. 2022 metų birželio 30 dieną Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, kuria skundai atmesti ir pripažinta, kad žemesniųjų instancijų teismai, nagrinėję šią bylą, esminių fakto ar teisės klaidų nepadarė.

Nukentėjusysis – 851. 14 nužudytųjų ir 837 asmenys, kuriems sutrikdyta sveikata.

Žalos atlyginimas. Priteistas turinės žalos atlyginimas Lietuvos valstybei – **10 876 601,75 Eur.**

Nuo įvykių 1991 metų sausio 13 dieną iki galutinio ir neskundžiamo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimo 2022 metų birželio 30 dieną iš viso praėjo 31 metai, 5 mėnesiai ir 17 dienų.

Daug tai ar mažai, trumpai ar ilgai, buvo galima greičiau ar nebuvo, pakankamai ar nepakankamai griežtas nuosprendis – vertinimo ir požiūrio dalykai, dėl kurių ginčytis galima ilgai, tačiau vienareikšmio atsakymo tikriausiai nėra. Šio straipsnio tikslas – ne ginčytis ar įpliekti susipriešinimą, o, kaip ir nurodyta ant kiekvieno iš mūsų pažymėjimo, „šviestis ir šviesti“.

KUO REIKŠMINGA ŠI BYLA?

Visų pirma, tai – viena iš nedaugelio Lietuvos teismuose išnagrinėtų bylų, kuriose Lietuvos teismai pasisakė patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už sunkiausias – tarptautiniu lygmeniu nusikalstamomis pripažintas – veikas arba, trumpiau tariant, tarptautinius nusikaltimus. Tokie nusikaltimai iš esmės yra keturių rūšių – tai agresija, karo nusikaltimai, nusikaltimai žmoniškumui ir genocidas. Šioje byloje asmenys pripažinti kaltais dėl nusikaltimų, patenkančių į dvi iš keturių kategorijų – tai karo nusikaltimai ir nusikaltimai žmoniškumui. Beje, genocido tarp jų nėra, tačiau kas yra, o kas nėra genocidas – atskiros diskusijos ir atskiro straipsnio, kurį pažadu „Trimito“ skaitytojams, tema.

Ši byla – vienas iš nedaugelio atvejų, kai Lietuvos teisinė sistema parodė, kad yra pajėgi vykdyti didelės apimties, sudėtingą *baudžiamąjį procesą kaltinamiesiems nedalyvaujant arba, kitaip tariant, procesą „už akių“*. Ir sėkmingai tai padarė, išlaikydama vienų iš įtakingiausių tarptautinių teisminių institucijų – Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo – nustatytus tokiems procesams taikytinus kaltinamojo teisių apsaugos standartus. Įdomu tai, kad iki šios bylos procesas „už akių“, kurio galimybė egzistavo jau ne vienus metus, taikytas itin retai, o po jos tokių procesų radosi ir daugiau, ir ne tik tokiose „istorinėse“ bylose, kaip šiame straipsnyje aptariama Sausio 13-osios byla, bet ir žymesnių „kriminalinių“ nusikaltimų bylose – pavyzdžiui, R. Zamolskio, kai byla nagrinėjama be kaltinamojo nužudymu prieš kelis dešimtmečius, nes kaltinamasis jau daug metų gyvena Rusijoje ir atlieka bausmę už šioje valstybėje įvykdytus nusikaltimus.

Sausio 13-osios byloje priimti sprendimai ne tik dėl baudžiamosios atsakomybės ir bausmių, tačiau ir dėl civilinės atsakomybės, t. y. turinės ir neturtinės žalos atlyginimo – taip pat, kaip ir baudžiamosios atsakomybės atveju netaikant senaties. Tai neturtinė žala, priteista to reikalavusiems vieno ir nužudytųjų artimiesiems, ir turinė žala Lietuvos valstybei jau minėti 10 876 601,75 Eur (išmokėtos pašalpos, kompensacijos, specialios pensijos nusikalstamų veikų metu sužalotiems

asmenims ir nužudytų asmenų artimiesiems, taip pat valstybės patirtos išlaidos laidojant ir pagerbiant žuvusius Lietuvos laisvės gynėjus ir pan.).

Praktinė reikšmė arba „kas toliau“ ir „kaip visa tai įvykdyti“. Tikriausiai sunkiai, nes menkai tikėtina, kad Lietuvos teisėsaugos institucijoms, paskelbusioms tarptautinę šioje byloje nuteistų asmenų paiešką, pavyks juos suimti ir realiai įvykdyti jiems paskirtas laisvės atėmimo bausmes arba išieškoti priteistas sumas¹. Nebent kuriam nors iš nuteistųjų neatsargiai keliaujant į labiau civilizuotas šalis – kaip tai beveik atsitiko Lietuvos paieškomam M. Golovatovui 2011 metais². Tačiau ar tai reiškia, kad šis sprendimas svarbus tik mums patiems, o nuteistiesiems ir daugumos jų pilietybės valstybei – ne, nes ji gali sprendimą tiesiog ignoruoti? Tikriausiai ne visai, jei dar procesui tebevykstant ši pilietybės valstybė ėmėsi reaguoti, procesą ir jame priimtą sprendimą įvardydama kaip „cinišką ir neteisėtą“ bei imdamasi savų baudžiamųjų „teisinių“ priemonių prieš Lietuvos teisėjus³. Tai parodo, kad šiai valstybei nėra taip jau vienodai.

Ir, galiausiai, – reikšmė Lietuvai kaip tarptautinės civilizuočių valstybių bendruomenės narei. Šiuo procesu ir galutiniu aukščiausios instancijos teismo sprendimu Lietuva parodė, kad yra tvirta teisinė valstybė, o jos teisinė sistema yra pajėgi išnagrinėti tokio masto bylas, priimti jose principingus, aktualiais tarptautinės teisės šaltiniais – Hagos konvencijomis, Jungtinių Tautų Chartija, Niurnbergo, Tokijo tarptautinių karinių tribunolų statutais, Tarptautinį Baudžiamąjį Teismą įsteigiančiu Romos statutu – grįstus sprendimus. Ar tai, kad šis istorinio teisingumo aktas priimtas (tik) dabar, yra blogai? Teoriniu „baudžiamąjo proceso greitumo principo“ požiūriu gal ir taip, tačiau, kita vertus, dabar kaip niekada laikas apie tai kalbėti ir būti išklaustiems tarptautinės bendruomenės – kai ji pagaliau pasiruošusi mūsų kraštų gyventojus išgirsti, o ne tik palaikyti „rusofobais“⁴. Tad gal mes, kaip valstybė, ir mūsų teismai pasisakė pačiu laiku? x

¹ <https://www.mruni.eu/news/andrius-nevera-sausio-13-osios-bylos-nuosprendis-galimi-jo-vykdy-mo-keliai-ir-klystkeliai/>

² <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/austrijoje-sulaikytas-sausio-13-osios-bylos-itariamas-sis-vilniaus-tv-boksta-sturmavusiu-kagebistu-vas-das-mgolovatovas.d?id=47630345>

³ <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2064293/rusija-uz-akiu-nuteise-tris-lietuvos-teisejus-skelbusius-nuosprendzius-sausio-13-osios-byloje>

⁴ <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1672157/monika-kareniauskaitė-rusiskojo-imperializmo-nusikal-timas-ir-bausme-nuo-sausio-13-osios-iki-ukrainos-karo>

GAMINTI GALI VISI

1

6

TEKSTAS: Kęstutis Ščevinskas
 NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

1. Pratybų metu buvo gaminami įvairaus dydžio ir paskirties dronai.

Straipsnio pavadinimas pasiskolintas iš populiarus animacinio filmo „La troškinys“ (orig. „Ratatouille“), kuriame pasakojama, kad kiekvienas gali pasiekti tai, ko nori, net jei aplinkybės atrodo neįmanomos. Jei peliukas Remis gali gaminti maistą, šauliai dronus – lengvai.

KALBANT ATVIRAI, MŪSŲ ĮTIKINĖTI NEREIKIA, NES FAKTAI IŠKALBINGI.

Sausį vyko jau eiliniaus tampa LŠS Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-osios rinktinės dronistų FPV dronų kamikadzių konstravimo mokymai. Įvykis išskirtinis dėl to, kad konstravimas vyko vienoje technologijų srityje lyderiaujančių įmonių bendrojo naudojimo administraciniuose patalpose. Norėjome įsitikinti ne tik tuo, kad gaminti gali visi, bet kad gaminti galime beveik bet kur.

Dronų gamyba vyko visą dieną. Pratybų dalyvius pasveikino rinktinės vadas ats. kpt. Vytautas Žymančius. Įpusėjus pratyboms prie dronų kūrybos plušančius šaulius aplankė Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. lt. Linas Idzelis.

Šaulius priėmusios įmonės vadovas šauliams ir svečiams vedė ekskursiją ir papasakojo apie jiems priklausančias įmones ir supažindino su kuriamomis novatoriškomis technologijomis, apie kurias kalbama visame pasaulyje. Nejučia kilo mintis, kad kartais nesusuvokiame, kokio lygio įmonės dirba Lietuvoje. Turėjome progą tuo įsitikinti.

Pratybose dalyvavo atstovai beveik iš visų Lietuvos šaulių sąjungos rinktinių, todėl neabejojama, kad ši konstravimo veikla stipriai plėsis ir apims ne tik Lietuvos šaulių sąjungą, bet ir užimtumo centrus, profesinio rengimo centrus, užimtumo būrelius jaunimui ir pan. Sieksime to.

Konstravimo mokymų metu buvo sukonstruoti FPV dronai, kurie skaičiuojami jau ne vienetais (tikslaus skaičiaus dėl suprantamų priežasčių neatskleisime). Siekiame, kad šios įrangos, dažnai jau vadinamos ir „amunicija“, turėtume visą debesį. Tokių dronų reikia daug, suprantant, kad jie skrenda tik į vieną pusę.

Šis ir ankstesni dronų konstravimo mokymai parodė, kad pravedus nedidelį pirminį instruktažą dronus surinkinėti gali bet kas, nes tam tereikia noro dirbti su smulkiais detalėmis ir laidukais. Kai kuriems ne visai pavyksta litavimo darbai, tada galima dirbti prie mechaninio surinkimo operacijų. Kiekvienas randa savo nišą.

Šie mokymai parodė, kad tokios dirbtuvės gali būti įkurtos bet kurioje įmonėje ar įstaigoje, kurioje reikia tik vietų prie stalų su galimybe prisijungti prie elektros tinklo. Tai gali būti įmonės poilsio zona, kurioje pertraukomis tarp įtempto darbo gali vykti FPV dronų konstravimo ir pabėgimo nuo kasdinių problemų terapija. Planuojame apsilankyti ir kitose įmonėse, organizacijose.

Džiugu, kad įmonės Lietuvoje imasi masinės FPV dronų gamybos, testavimo ir siuntimo į Ukrainą, o Lietuvos šaulių sąjungos kovinės pratybos galėtų būti pirma bandymo aplinka ir testavimų laukas.

Suprantama, Lietuvos šaulių sąjunga neplanuoja tapti gamybos įmone ar atstoti jas, tačiau mes, šauliai, žinodami ir realiai matydami technologijų poreikį karo veiksmuose, galime padėti kurti prototipus, ieškoti novatoriškų sprendimų, plėsti dronų remonto kompetencijas, nes šaulių gretose yra įvairių aukštos kvalifikacijos specialistų, kurie šauliškoje veikloje įgavo ir kovinės patirties bei žino karo lauko iššūkius.

Džiugu, kad įmonės Lietuvoje imasi masinės FPV dronų gamybos, testavimo ir siuntimo į Ukrainą, o Lietuvos šaulių sąjungos kovinės pratybos galėtų būti pirma bandymo aplinka ir testavimų laukas. Mes pasistengsime, kad aplinka būtų kuo realistiškesnė.

Iššūkių laukia daug. Pirmiausia, atsisakyti FPV dronų gamyboje naudojamų komponentų iš Kinijos. Detalių tiekimas turi būti nenutrūkstantis ir nepriklausomas nuo politinių vėjų, todėl siektina skatinti lietuviškų komponentų gamybą ir tai yra visiškai įgyvendinama. Svarbu ir tai, kad užsakant didesnę kiekį iš Kinijos pasitaiko labai daug brokuotų detalių. Ką jau kalbėti apie tiekimo terminus.

Svarbu, kad dronų srityje ledai pajudėjo... x

„ŠALTOS EKETĖS DŽIAUGSMAS“ – IŠŠŪKIS DRAŠIAUSIEMS

PUTVINSKIO ŠAULIŲ BŪRYS

Putvinskio šaulių būrys – tai Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės būrys, kuris savo veiklą pradėjo 2020 metais ir sėkmingai ją tęsia šiandien. Tiesa, būrys šiandien daugiau nei būrys – visi jo nariai tarsi šeima. Pasak Putvinskio šaulių būrio vado pavaduotojo Evaldo Paliuko, kartu su būrio vade Paulina Paliukiene atvykę agituoti Šaukėnų Vlodo Pūtvio-Putvinskio gimnazijos mokinių 2020 metų sausio 20 dieną prisijungti prie atkuriamojo Šaukėnų šaulių būrio, nerimo būta. „Kilo nemažai klausimų ir dvejonių. Ar norės kas nors prisijungti? Kaip viską reikės organizuoti? Kokių veiklų galėsime pasiūlyti vaikams? Tačiau viskas įvyko natūraliai“, – pasakoja Evaldas.

Būrio vadė jam antrina, kad mokymo programa, veiklos ir pasiruošimas joms vyko labai natūraliai, atliepiant vaikų poreikius, atsižvelgiant į Lietuvos šaulių sąjungos keliamus tikslus, uždavinius ir vertybes. „Po mėnesio nuo būrio atkūrimo jau turėjome 24 jaunuosius šaulius, apsirengusius šaulio uniformą ir stovinčius iškilmingoje Vasario 16-osios minėjimo ceremonijoje mokyklos stadione. Čia, manau, ir buvo lūžio taškas, kai papildomai motyvacijos ieškoti nereikėjo, ji pati atėjo pas vaikus, o su jais kartu ir į būrį“, – prisimena būrio vadė P. Paliukienė.

P. Paliukienė – būrio vadė, kuri sugeba sukurti šiltą ir jaukią atmosferą, kas padeda kurti stiprius ryšius ir tarp jaunųjų šaulių, ir vadovų. „Mes, vadai, į būrio jaunuosius šaulius žiūrime ne kaip į mokinius ar vaikus, o kaip į visaverčius, nesugadintus jaunus žmones, šaulius, kuriems padedame įgyti įgūdžių ir statyti teisingo, vertybėmis grįsto mąstymo pagrindą“, – sako Paulina.

E. Paliukas – būrio vado pavaduotojas, kupinas idėjų ir energijos ugdamas jaunuosius šaulius. Jo dėka būrio šauliai ne tik itin dažnai turi paros pratybas, bet ir išbando save kitose ekstremaliose situacijose. Pasak jo, vadovai nebijo klausti ir diskutuoti su vaikais, kokios veiklos jie norėtų labiau, nebijo klausti, kas jiems pratybose atrodo mažiau įdomu, o kas, atvirkščiai – smalsu ir ko jie norėtų išmokyti. „Kodėl mums svarbi jaunųjų šaulių nuomonė? Todėl, kad tik išgirdami jaunimą galime tobulėti mes, vadai. Taip pat labai svarbu įsiklausyti ir išgirsti, nes tik atsižvelgdami į šaulių norus galime išlaikyti jų motyvaciją ir susidomėjimą šauliška veikla“, – įsitikinęs Evaldas.

Stebint būrio aktyvumą ir veiklas, atrodo, kad nuovargis, šaltis ar bemiegės naktys būrio vadovams nepažįstami dalykai, tačiau priešai metu ištartų žodžių vertė puikiai suvokiama ir puoselėjama, o šauliškos vertybės nuoširdžiai auginamos ir perduodamos jaunesiems šauliams.

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė

NUOTRAUKOS: Edvinas Mockus,
Domas Čepulis

BŪRYJE KAIP ŠEIMOJE

Paulina ir Evaldas pasakoja ne kartą sulaukę klausimų „ar Jums patinka su tais vaikais dirbti? Kam jūs juos vedate į miškus, juk akis gali išsidurti ar užsigauti?“. „Taip, mums patinka dirbti su vaikais“, – nė nedvejodami atsako būrio vadovai.

„Kuo toliau, tuo labiau ir daugiau noriu su jais dirbti. Darbas su šiais šauliais mielesnis nei su dauguma suaugusiųjų. Jie motyvuoti, jiems viskas įdomu ir jie kupini jėgų bei ryžto viską išbandyti!“ – sako Evaldas.

„Ar verta užsiimti šia veikla? Verta, nes, mano manymu, šis darbas yra vertinamas ne materialia nauda, o gaunamu atsaku, užsimezgusiu ryšiu iš savo būrio narių“, – antrina Paulina.

Abu vadovai tikisi, kad jaunieji šauliai, su kuriais jie bendrauja, niekada nepamirš savo pasižadėjimo ar priešaiškos žodžių ir jų prasmę suvoks bei nešios širdyje. Jiems svarbu, kad Putvinskio šaulių būrys išliktų viena didelė šeima ir ateityje įveiktų dar didesnius iššūkius nei eketė, įveiktų dar didesnes baimes nei šaltas vanduo, nes:

**Mes žinom – ko norim!
Norėdami – siekiam!
Siekdami – nepasiduodam! »**

„Vadovas, instruktorius turi rodyti pavyzdį, būti autoritetu, kad juo sektų ir pasitikėtų. Nors šis eketės iššūkis ir ne pirmas, kiekvieną kartą sukelia stiprių emocijų ir pojūčių.“

Evaldas Paliukas – Putvinskio šaulių būrio vado pavaduotojas, pratybų „Šaltos eketės džiaugsmas“ organizatorius.

UŽAUGĘS BŪRYJE – PAVYZDYS KITIEMS JAUNIESIEMS ŠAULIAMS

Jaunuosius šaulius būrio vadovai rengia platesnėms patirtims. Į juos žiūri ne tik kaip į jaunuosius šaulius, kurie dėvi uniformą ir užsiima pilietinėmis ir kultūrinėmis veiklomis. Kaip sako Paulina ir Evaldas, jie rengia vaikus ir ateinantiems gyvenimo etapams. Jiems didžiausias atlygis, kuris labiausiai motyvuoja dirbti iš visų jėgų, skirti savo laiką ir organizuoti įvairias veiklas jaunimui, tokias kaip persikėlimas per vandens kliūtis, parą trunkančias pratybas ar mokyti vaikus išgyvenimo įgūdžių, tai žinojimas, kad įgytos patirtys gali praversti ne tik atliekant tarnybą ar dalyvaujant šauliškose veiklose, bet ir civiliam gyvenime, kur tikrai prireikia ryžto, drąsos ar ištvermės.

Vienas iš pavyzdžių – būrio šaulys Domas Čepulis, kuris prisijungė prie Putvinskio šaulių būrio pirmosios agitacijos metu, o baigęs mokyklą išėjo į NPPKT ir baigęs įsidarbino Margirio batalione. „Didžiausias atlygis už darbą su šauliais tai, kad būdamas mūsų būryje jis išmoko visko, ko reikia norint atlikti tarnybą. Džiugu, kad Domas dabar visada prisideda prie pratybų planavimo, padeda, kai reikia instruktorių, prisideda prie būrio veiklos bei tradicijų puoselėjimo“, – džiaugiasi Evaldas.

Pasak D. Čepulio, pagrindinis jo išsikeltas tikslas Šaulių sąjungoje – kuo daugiau parengti ir išmokyti vaikų, kad jie ateityje būtų pasiruošę įvairioms gyvenimo situacijoms. „Kova su iššūkiu nėra man pačiam paprastas dalykas. Su viskuo tenka susidurti, visko tenka patirti, bet viską padėjo įveikti jaunųjų šaulių būrys ir vadai, kurie tikrai stebindavo savo drąsa, pasiryžimu įveikti viską kaip vienas kumštis. Net mano pasiryžimas šokti į eketę buvo ne šiaip dėl paties veiksmo, o dėl to, kad vaikams parodyčiau pavyzdį, jog viskas įmanoma ir galima viską pereiti. Manau, kad patys vadai, instruktoriai turime rodyti tinkamą pavyzdį, kitu atveju pagalvočiau, ką aš čia veikiu? Kiek įdėsime į vaikus, tiek turėsime“, – apie patirtis ir matomą tikslą būti Šaulių sąjungoje pasakoja Domas. Prie būrio veiklos ir motyvacijos dirbti prisideda ir šaulių tėveliai. „Jie pasitiki mumis, patikėdami savo vaikus ir visaip prisideddami prie įvairiausių veiklų“, – sako Paulina ir Evaldas.

IŠŠŪKIS

Kartkartėmis Putvinskio būrio šaulių vadams norisi pasiūlyti šauliams neeilines veiklas ar užduotis, ypač tokias, kurios yra susijusios su savęs išbandymu, keliančios diskomforto jausmą ir reikalaujančios šio tokio ryžto.

Iššūkio „Šaltos eketės džiaugsmas“ priešistorė prasidėjo nuo to, kai praėjusių metų spalio pradžioje būrio vadai sugalvojo neeilines pratybas – vandens kliūčių įveikimo būdai. Jaunieji šauliai išbandė tris persikėlimo būdus – su virve, valtimi ir savadarbio plausto iš asmeninės ekipuotės kuprine. Pasak Evaldo, vaikai buvo patenkinti ir džiaugėsi galėdami dalyvauti pratybose, kur vanduo – svarbus veiksnys. Džiaugėsi ir tėveliai, nes vanduo – tai ne tik vasaros džiaugsmas, kai gali maudytis ir mėgautis šiltu oru. Vanduo gali būti ir labai pavojingas tiek jaunam, tiek suaugusiam žmogui.

Vadams kilo idėja, kad šaltuoju metų sezonu reikia įtraukti mokymus baseine, kuriuose būtų mokoma taisyklingos plaukimo būdų technikos, supažindinama, kaip plaukti su uniforma ar rūbais, kaip elgtis įvairiose situacijose, kai netikėtai atsiduri vandenyje ir nesi tam pasiruošęs.

Putvinskio būrio vadai turi karinio rengimo patirties, todėl ir savo būrių šauliams nori perteikti patirtį. Vienas iš siūlymų esant palankioms oro sąlygoms išbandyti vadinamąjį „eketės džiaugsmą“. Priemonių šiai užduočiai daug nereikia: įrankių, kuriais būtų galima iškirsti eketę, ilgos virvės, kuria būtų galima užtikrinti saugą, ir instruktoriaus, žinančio, kaip elgtis įlūžus ledui ir atsidūrus lediniame vandenyje. Evaldas visa tai puikiai žino, todėl ryžosi leisti į šį nuotykį su jaunaisiais šauliais. „Šio pratimo tikslas – suprasti, kas laukia, jei užlipęs ant ledo netikėtai įlūši, ir kaip elgtis. Mokymų metu šaulys buvo

supažindinamas su tuo, kaip nusiraminti, prisipratinti prie vandens, stabilizuoti kvėpavimą ir neleisti kūno apimti panikai. Jis turėjo atsakinėti į klausimus, kaip gebėtų valdyti savo mintis ir galvoti ekstremaliomis sąlygomis“, – apie pratybų tikslą pasakojo Evaldas.

Paklausus, kaip tėvai reaguoja į tokius būrio vadovų rengiamus iššūkius jų vaikams, atsakymas paprastas – tėvai ne tik džiaugiasi įvairiomis veiklomis, kuriose dalyvauja vaikai, bet ir patys ryžtasi išmėginti savo jėgas šauliškose pratybose. Kiekvienais metais, nepaisant oro sąlygų, Putvinskio šaulių būrys turi tradiciją sutikti Kalėdas jurtose, Kelmės rajone. Šie metai buvo ne išimtis. Prie Putvinskio šaulių būrio buvo pakviesti prisijungti ir Tytuvėnų šauliai. „Tradiciskai įveikėme 12 km žygį iš Šaukėnų į jurty kaimelį, kur surengėme kalėdinę šventę, o ryte norintiesiems buvo suteikta galimybė išbandyti save žengiant į eketę su šaulio uniforma ir pilna žygio ekipuote“, – pasakojo Paulina. Būrio vado pavaduotojas Evaldas instruktavo visus norinčius, pats parodė, kaip elgtis įkritus į eketę ir kaip taisyklingai iš jos išlipti. Šiam išbandymui pasiryžo 12 jaunųjų šaulių ir vienas šaulės tėtis. Dalyviai, prižiūrimi instruktorių, kuo puikiausiai susitvarkė su iššūkiu. „Jaunieji šauliai patenkinti, kupini emocijų ir tapę dar labiau savimi pasitikinčiais laukia tolesnių iššūkių ir kuo įdomesnių veiklų. Smagu, kad savo veiklomis pritraukiame ir kitų būrių šaulius, ir dažnai sulaukiame viešų pagyrų ir palaikymo iš kitų vadų“, – džiaugėsi Paulina ir Evaldas.

KAS TIE DRĄSUOLIAI?

Andrius Balčiūnas – jaunosios šaulės Adrijos tėtis, rodantis tinkamą pavyzdį dukrai. Kupinas ryžto, drąsos ir trokštantis adrenalino. Natūraliai įsilieja į būrio veiklas, pasitiki būrio vadais ir noriai išbando šauliams paskirtas užduotis. Galbūt vieną dieną ir pats taps šauliu, kuris duos priesaiką Lietuvai ir prisijungs prie Putvinskio būrio vyresniųjų šaulių.

„Šis išbandymas buvo kažkas naujo, nepatirto – adrenalino pilnos gyslos. Vien pagalvojus, kad bandysiu dar kartą, ima kilti adrenalinas.“

„Nemėgstu iššūkių, bet būnant šauliu tenka juos priimti ir įveikti. Mano stipri asmeninė savybė – ryžtas – padeda atrasti vis naujų potyrių ir patirčių.“

Gustas Žindulis – šaulys, kuris vadų skatinamas gali padaryti labai daug. Visada puikiai įvertina situaciją ir protingai apgalvojęs galimas veiksmų pasekmes užduotis atlieka puikiai. Vienas atsargiausių ir ramiausių, į šaulių būrį įnešantis harmonijos ir susikaupimo.

Titas Janonis – tylus ir ramus, atsargus visose situacijose, apsiskaitęs ir aiškiai įsigilinantį į užduotis ir jų tikslus. Titas yra „būrio smegenys“, nes visada ras atsakymus į užduotus klausimus.

„Mano tėtis yra karys savanoris. Aš noriu būti toks pat stiprus kaip ir jis. Noriu ginti Lietuvą visa savo širdimi. Noriu būti drąsus, stiprus ir pasitikintis savimi kaip ir tėtis.“

Vakaris Jungbliutas – didžiausia būrio šypsena, pilnas pozityvumo ir ryžto mažasis šaulys, kuris visada nori išbandyti save ir nesirenka lengviausio kelio, kad ir kokia sunki užduotis būtų! Sugeba viršyti visus savo vadų lūkesčius ir stebinti savo patriotizmu bei motyvacija.

Vilius Timofėjavas – vienas tylesnių ir ramesnių būrio šaulių, tačiau kupinas ryžto ir entuziazmo, drąsiai priimantis iššūkius ir paskirtas užduotis. »

„Norėjau išbandyti save ir nugalėti šaltį bei baimę – man tai pavyko ir aš didžiuojuosi savimi šimtu procentų!“

„Labai bijojau šalto vandens ir galvojau, kad neišdrįsiu, bet susikaupęs pagalvojau, ko čia reikia bijoti, ir išdrįsau įšokti.“

„Užsispyrimas, kurį nugaliu, tikslas, kurį įveikiu, ir būrys, kuris siekia tikslo iki galo.“

Vilius Jungbliutas – būrio šypsena ir mažasis išdykėlis, kuriam nedinga nei jėgų, nei energijos! Jis gali būti visoks, tačiau, kai reikia, viską padaro tinkamai. Užsispyręs ir su charakteriu, turintis vadovavimui tinkamų savybių, kurios leidžia jam sėkmingai būti skyriaus vado pavaduotoju.

„Aš pasiryžau šokti į eketę, nes norėjau pajusti, kas yra tikras šaltis, ir išmokti, kaip reikia išlipti įlūžus ledui.“

Justinas Melys – vienas tyliausių ir ramiausių būrio šaulių, tačiau aktyviausiai prisijungiantis į visas pratybas ir be dvejonų priimančias paskirtas iššūkius!

Edvinas Girskis – būrio „mažylis“, kuris yra pats mylimiausias ir labiausiai saugomas viso būrio šaulių lyg talismanas, be kurio būrio veiklos sunkiai įsivaizduojamos. Iš išvaizdos atrodo trapus, tačiau turintis itin daug ryžto ir drąsos. Nėra veiklose to, ko jis nepabando!

„Pasiruošimas buvo paprastas – nusiteikimu, kad reikia perlipti save ir išokti. Atsistojusi prie eketės prasidėjo dvejonės, ar aš tikrai to noriu, tačiau šokau vis tiek, nes tam jau buvau pasiryžęs. Išokus į vandenį užspaudė plaučius, pasijaučiau taip, lyg dusčiau, tačiau truputį nusiraminęs atgavau kvėpavimą. Į klausimus atsakyti nebuvo paprasta, nes stovint eketėje visas kūnas patyrė šoką. Patirtis tikrai linksma bei pamokanti, manau, progai pasitaikius pakartosiu.“

Augustė Strelcovaitė – viena iš drąsiausių ir lyderiaujančių būrio šaulių, kuri priima sprendimus nedvejodama ir užtikrintai. Atrodo, viskas, ką daro Augustė, yra lengva ir paprasta, netgi sunkiausi iššūkiai jai ne kliūtis!

„Į šaulius atvedė noras išmokti šaudyti, bet šis tikslas peraugo į begalę kitų tikslų ir iššūkių. Įveikiant juos – didžiausia motyvacija man yra išbandyti save visose „nepatogiose ir nemaloniuose“ situacijose. Įrodyti sau, kad aš galiu, nes visos ribos tik galvoje. Mėgstu peržengti šias ribas.“

Emilija Nisa Arslan – viena iš jauniausių būrio šaulių, kuri savo drąsa įrodė, kad jai nieko neįveikiamo nėra! Prisijungusi į būrį visai neseniai, tačiau užtikrintai žengia visus žingsnius į priekį ir nė karto nėra sudvejėjusi savo veiksmais.

„Stengiuosi siekti didesnių iššūkių, eiti iki galo ir išbandyti tai, ko nebandžiau.“

„Mano tikslas buvo išdrįsti išokti. Iš pradžių bijojau, bet vėliau, kai pamačiau, kad nėra taip baisu, ir mano baimė dingo. Kitą sykį nebebijosiu visai. Norėčiau tikrai dar kartą pakartoti.“

Nenuleidžiantis rankų ir nepasiduodantis jaunasis šaulys **Jokūbas Kasparavičius** stojo akistaton su savo baime ir pasitikėdamas savo vadais įveikė šalto vandens kliūtį.

„Šokau į eketę, nes ilgą laiką bandau įveikti vandens baimę bei išbandyti save ekstremaliose situacijose.“

Martynas Linkus – išskirtinis ir didelį pavyzdį rodantis būrio šaulys! Prisijungęs vienas iš pirmųjų į būrį, tapo pavyzdingu ir tikru lyderiu visam būriui. Martynas turi vieną išskirtinę savybę – nemoka pasakyti „ne“, todėl yra nuveikęs tiek, kad galėtų pavaduoti būrio vadus. Turintis baimių, tačiau puikiai susidorojantis su jomis ir nepasiduodantis. Ugninė dvasia ir ryžtas stumia jį į priekį, todėl Martynas yra būrio lyderis.

Pijus Nikvidavičius – gana neseniai prisijungęs šaulys į mūsų būrį, tačiau jau nuveikęs ir pasiekęs nemažai! Atsakingas, atkaklus ir motyvuotas patriotas, kuris niekada nėra pasakęs „ne“ organizuojamoms veikloms ir pratyboms.

„Mano tikslas – išmokti kuo daugiau visko pratybose, mokymuose, kad galėčiau žinias panaudoti ekstremaliose situacijose, puoselėti pilietiškumą ir norą tobulėti.“

Domas Čepulis – šaulys, be kurio Putvinskio būrys neįsivaizduojamas! Prisijungęs į būrį vienas iš pirmųjų ir likęs jame iki dabar, nepaisant užimtumo ir tarnybos tėvynei, visada atranda laiko mūsų jauniems šauliams ir pirmasis puola į pagalbą organizuojant pratybas bei mokymus. Tapęs puikiu pavyzdžiu ir instruktoriumi mūsų būriui. x

**Bendras geležtės
skridimo atstumas: 7–8 m**

BALISTINIAI PEILIAI

**Efektyvaus šūvio
atstumas: 2–3 m**

BALISTINIAI PEILIAI: DAUG LEGENDŲ, MAŽAI PRAKTIŠKUMO

„Trimitas“ tęsia straipsnių seriją apie neįprastus šnipų ir kitų specialiųjų tarnybų ginklus. Šį kartą pakalbėsime apie sovietinius balistinius peilius, kurie buvo, o gal ir yra, skirti KGB, GRU agentams. Iš karto akcentuojame, kad šiuos ginklus aptarsime grynai iš techninės, kolekcinės ir kovinės dalies, atsiribodami nuo ideologinio konteksto. Juolab tokio pobūdžio šaltieji ginklai domina viso pasaulio peilių kolekcionierius, nes yra gana reti.

ATOMINIS BUNKERIS

Neįprastus peilius aptikome gerai Lietuvoje ir užsienyje žinomo kolekcionieriaus Juliaus Urbaičio privačiame muziejuje „Atominis bunkeris“. Jis įsikūręs Kaune, Viliampolės rajone, buvusioje slėptuvėje.

Jei sugalvosite ten nuvykti (rekomenduojame), nusiteikite nuotykiui. Ekspozicija tokia turtinga ir įvairiapusė, kad specialiųjų tarnybų reikalais besidomintis asmuo iš karto pameta galvą. Svarbu ir tai, kad čia nėra kartais kituose muziejuose pasitaikančio formalaus požiūrio, gal net perlenkto susireikšminimo. „Mes dalijamės emocija“, – juokaudamas sakė J. Urbaitis ir džiaugdamasis, kad šaliai taip pat nereti svečiai jo muziejuje.

Šeimnininko rankose – trys skirtingo modelio balistiniai peiliai. Jo teigimu, didžiausia klaida yra manyti, kad šie peiliai buvo skirti išskirtinai specialiosioms operacijoms vykdyti. „Tai labiau gynybinis nei puolamasis ginklas“, – tvirtino ekspertas.

TRUPUTIS ISTORIJS IR NE TIK

Detalių ir patvirtintų žinių apie šiuos peilius rasti gana sunku. Kadangi jie buvo skirti specialiosioms tarnyboms, jokių markiruočių, serijinių numerių jie dažniausiai neturi. Specialistai tvirtina, kad pirmieji tokie peiliai pasirodė Antrojo pasaulinio karo pradžioje. Pagrindinė jų gamybos vieta – Iževske įsikūrusi ginklų gamykla.

Būtina pastebėti, kad tokių peilių originalumas ir kolekcinė vertė labai priklauso nuo to, ar jis yra originalus. Įvairių padirbinių

yra prigaminta begalė, o kadangi nėra jokios identifikacijos, atskirti klastotę nuo originalo yra itin sunku.

Ankstyvųjų peilių geležtės fiksacija buvo atliekama pasukant ją 45 laipsnių kampu ir kaiščius fiksuojant rankenoje. Vėlesni, kokybiškiau pagaminti peiliai turėjo specialų paleidžiamąjį mechanizmą su nykščiu paspaudžiamu nuleistuku.

KAIP JIE VEIKIA?

Šio šaltojo ginklo veikimo principas labai paprastas: suspausta spyruoklė mechaniniu būdu išmeta nesunkią, bet aštrią geležtę, kuri turi eliminuoti oponentą. Peilis turi makštį, kuri naudojama užtaisant peilį.

Peilis padedamas rankena į apačią ant tvirtu paviršiaus, į spyruoklę įstatoma geležtė ir iš viršaus spaudžiant su makštimis žemyn geležtė fiksuojama rankenoje (senesni pasukant, naujesni – geležine nuleistuko plokštele). Visi peiliai turi į granatų panašius saugos žiedus, kurie padeda išvengti atsitiktinio šūvio. Nuo jo taip pat saugo užmaunamos geležinės makštys.

Teko patirti spyruoklės standumą: užtaisant tenka vos ne visu kūno svoriu užgulti peilį. Procesas ne iš mielųjų žinant, kad rankose ištrūkti besiveržiantis aštrus daiktas. Beje, būtent dėl saugumo stokos šie peiliai specialiosiose tarnybose neprigijo. Juolab yra puikūs tylaus ginklo alternatyvų: pneumatiniu principu veikiantys balistiniai peiliai, nedideli pistoletai su garso slopintuvais ir t. t.

TEKSTAS: Valdas Kilpys

PLIUSAI IR MINUSAI

Pradėkime nuo teigiamų šio ginklo savybių. Papunkčiui:

- paprastas ir pigus;
- nesudėtingas naudoti;
- praktiškai begarsis.

Negatyvo galima rasti gerokai daugiau:

- vienašūvis, t. y. iššovęs operatorius lieka be ginklo arba turi turėti kitą peilį;
- ilgas laikas peilį paruošti šūviui (ištraukti iš makščio, nuimti žiedą ir tik tada šauti);
- nedidelis atstumas (realiai tik artimoje kovoje, 2 metrai);
- nestabili geležtės skridimo trajektorija;
- gana sunkus, palyginti su paprastu peiliu.

8

Leidžiamas nuo 1920 m.

GINKLŲ PASAULIO KEISTENYBĖS, ARBA 6 ĮDOMŪS FAKTAI APIE GINKLUS

Nūdienos pasaulyje kyla daug ginčų dėl šaunamųjų ginklų. Kad jie, būdami piktavalių rankose, atima gyvybes – nekyla abejonių. Kita vertus, tik ginklais galima jas išsaugoti. Mieliems „Trimito“ skaitytojams pateikiame šešis įdomius faktus apie ginklus. Jie privers susimąstyti ir į šią gyvenimo sritį pažvelgti kitu žvilgsniu.

Pirmosios žinios apie rimtą šaunamųjų ginklų naudojimą aptinkamos XIII amžiuje. Vienas esminių pokyčių, padidinusį jų išplitimą, nutiko išradus vienokį ar kitokį parako uždegimo mechanizmą, įgalinusį šaulį ginklą laikyti abiem rankomis ir tiksliau nusiaikyti. Jam nebereikėjo ranka pridėti dagčio prie parako uždegimo ertmės. Tai buvo didelis žingsnis pirmyn.

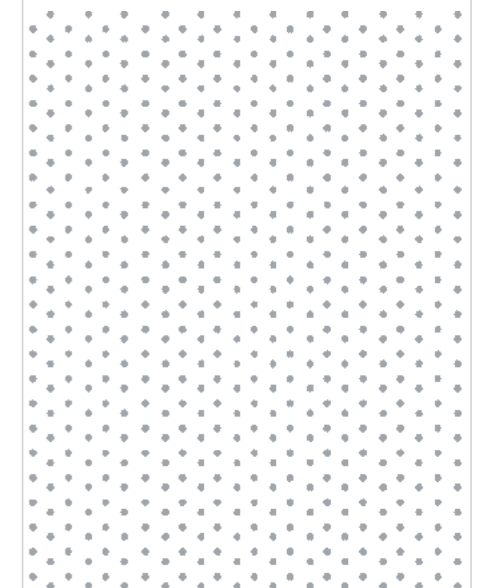
1938 metais JAV pagaminta įdomi naujovė – revolverinis fotoaparatas (arba priešingai). Prie revolverio „Colt.38 special“ buvo pritvirtintas fotoaparatas. Kai šaulys nuspausdavo nuleistuką, fotoaparatas padarydavo nuotrauką. Ginklas buvo naudojamas policijoje, tačiau plačiai nepaplito. Vis dėlto, panašius internete, galima aptikti tokiu „fotoaparatu“ darytų nuotraukų.

Pablo Picasso yra vienas žymiausių ir garsiausių visų laikų menininkų. Jis turėjo aibę įvairių keistų užsiėmimų ir pomėgių. Vienas tokių – šaudymas revolveriu, kuris kadaise priklausė rašytojui Alfredui Jarry, iš kurio Picasso sėmėsi įkvėpimo. Jei koks nors gerbėjas paklausdavo Picasso, ką reiškia jo paveikslai, ar pasiteiraudavo apie estetikos teorijas, jis, kaip teigiama, jį „nušaudavo“. Revolveris būdavo užtaisytas tuščiais šoviniais, tačiau žmogui, į kurį taikydavosi Picasso, turėjo būti nesmagu.

Pasaulyje yra daugybė keistų teisės reikalavimų. Ne išimtis ir ginklų įstatymai. Vienas toks galioja Arizonos valstijoje. Šioje valstijoje legalu nešioti pistoletą, tačiau negalima turėti „nunchiakų“ (kinų kovos įnagis, kurį sudaro dvi surištos lazdos). Kitas keistas ginklų įstatymas galioja Kenese, Džordžijos valstijoje. Įstatyme teigiama,

9

TEKSTAS: Valdas Kilpys
NUOTRAUKA: S. Ekrebs (listverse.com)

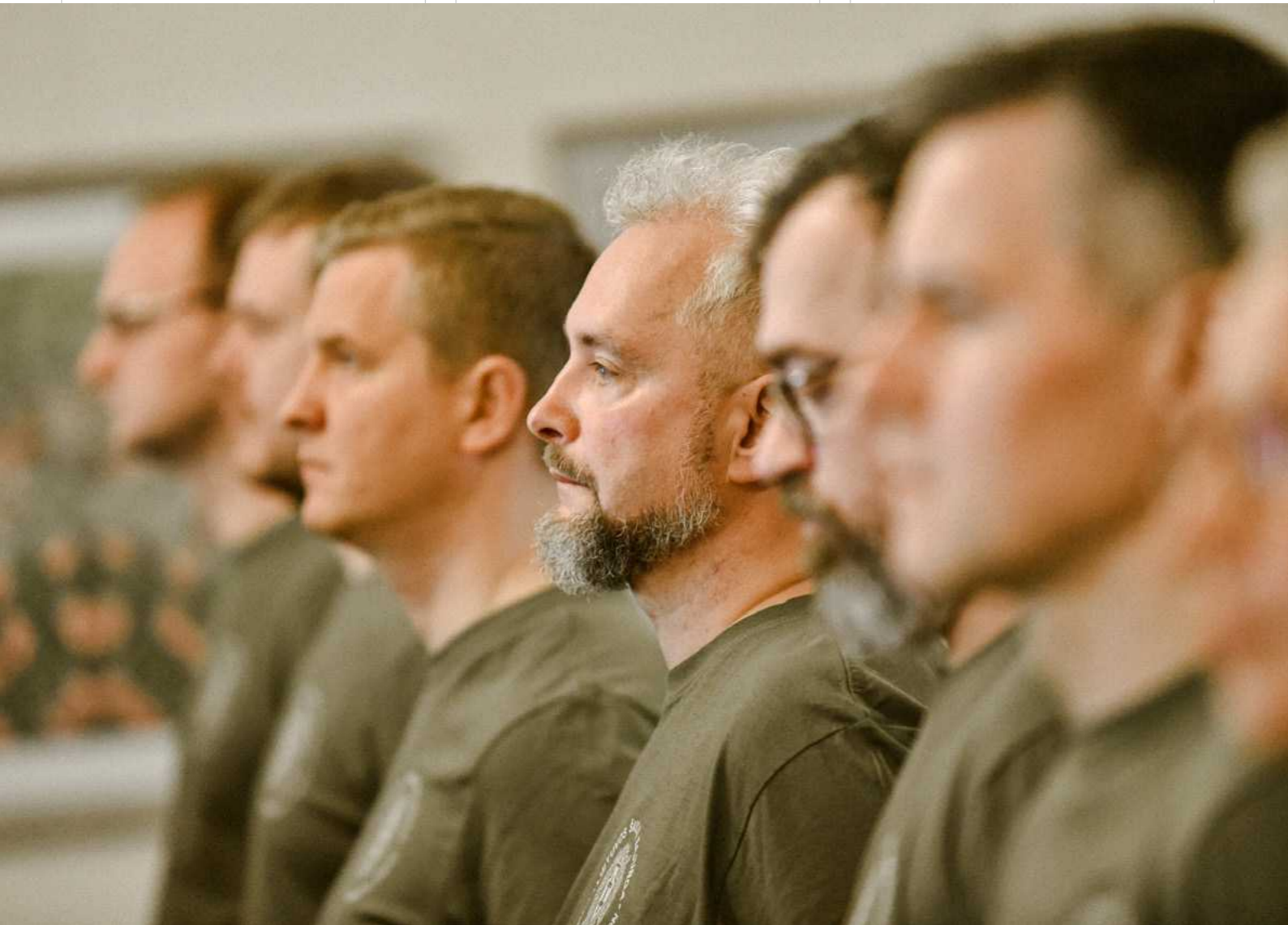
kad kiekviename namų ūkyje privalo būti ginklas. Nesvarbu, vyras ar moteris, pacifistas ar dar koks keistuolis – laikomasi požiūrio, kad namai be ginklo yra nevisiški.

XX amžiaus penktajame dešimtmetyje JAV kalėjimo prižiūrėtojai nešiojosi ypatingą šaunamąjį ginklą, kuris atrodė kaip raktas. Šie raktai-pistoletai iš tikrųjų buvo naudojami kalėjimo kameroms užrakinti. Juose buvo tik vienas šovinys, tačiau pavojingose situacijose vienas šūvis galėjo praversti.

2012 metais kompanija „Mossberg“ sukūrė šaunamųjų ginklų liniją, skirtą žudyti zombiams. Jie labiau papuošti ir turi specialų ZMB ženklą. Sunku pasakyti, ar nuo to padidėjo pardavimo rodikliai, nes iš esmės jie beveik niekuo nesiskiria nuo serijinių ginklų modelių. x

LAURYNAS GERIKAS: „LABIAUSIAI SUBURIA TĖVYNĖS ILGESYS“

10

KALBINO: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKA: Tomas Razmus

1. Laurynas Gerikas 2023 m. pavasarį drauge su Belgijos ir Nyderlandų karalystėse gyvenančiais lietuviais ištare šaulio priesaikos žodžius.

Daugiau nei prieš 20 metų iš Lietuvos su žmona išvykęs Laurynas Gerikas sako, kad emigracija padėjo atrasti naujus savanoriškos veiklos horizontus ir aktyviai įsitraukti į savanorystę. „Pirmą kartą gyvenime prisijungęs prie savanoriškos veiklos atradau savanorystės teikiamą naudą. Nebūtinai materialine naudos prasme, bet sunku net paaiškinti – gal džiaugsmą ir dvasinę pilnatvę matant, kaip tavo darbas padeda kitiems? Gal sutikti nauji žmonės

ir bendraminčiai? Gal naujos patirtys ir žinios? Daug tų gal susidėjo į vieną didelį todėl. Todėl iki šiol savanoriškos veiklos veža. Belgijos, Pasaulio lietuvių bendruomenėse, Šaulių sąjungoje“, – sako Laurynas, vienas iš Belgijos, Nyderlandų karalysčių ir Prancūzijos Respublikos atskirojo šaulių būrio įkūrimo iniciatorių, būrio vadas. Apie savanorystę, diasporos vaidmenį krizės metu ir Šaulių sąjungos būrių steigimą užsienyje su juo ir pasikalbėjome.

Buria noras būti pasiruošusiems padėti Tėvynei. Žinoti, ką daryti, ir mokėti tai daryti. Prisidėti prie Tėvynės saugumo.

Esate vienas iš Belgijos, Nyderlandų karalysčių ir Prancūzijos Respublikos atskirojo šaulių būrio įkūrimo iniciatorių, kaip kilo ši idėja? Ar gyvendamas Lietuvoje neplanavote stoti į šaulių gretas?

Atsakant į jūsų klausimą reikėtų pradėti iš toliau. Gal nuo 1991 metų sausio 13 dienos, kai tą naktį prie parlamento jauni pacaniokai, tarpuvartėje su Rambo stiliaus peiliais laukėme okupantų šturmo, o gal ir dar anksčiau. Visada traukė parako kvapas. Pripuolamai domėjausi valstybės gynybos klausimais, tačiau visai būna gyvenime ir civiliokas viduje nugalėjo.

Parakomanas niekur nedingo – kartkartėmis pasvarstydavau apie prisijungimą prie Sąjungos, net bandžiau klibinti PK. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės duris – nors patys su žmona nuo gimimo esame vilniečiai, dabar kuriamės Zarasų krašte. Tačiau sutapus poreikiams ir galimybėms su šaulio, gyvenančio Belgijoje, ir mūsų ambasados konsulo pagalba – įkūrėme Belgijos, Nyderlandų karalysčių ir Prancūzijos Respublikos atskirą šaulių būrį. Vėlgi, negali sakyti, kad buvome pirmieji tokie. Netoliese jau veikė liuksemburgiečiai, Vokietijos lietuviai.

Kurdamiesi kaip kempinė gėrėme gerąją jų praktiką, nes nebuvo nusistovėjusių tvarkų, kaip gimsta Sąjungos vienetai diasporoje. Džiažavome. Daug. Dabar jau mažiau džiažo, daugiau bandymų ir klaidų metodu atrastų ir patikrintų dalykų. Augimas ir tobulėjimas nesibaigia. Sakyčiau, atverčiau naują savęs lapą. Gana švarų, kurį dabar pradėjau intensyviai pildyti.

Kada ir kodėl prisijungėte prie Šaulių sąjungos?

Oi, kaip šaulys aš dar neišaugęs sauskelių. Tik mokausi vaikščioti. Kalbant rimtai, prie Sąjungos prisijungiau kartu su būriu 2023 metų pavasarį. Kodėl? Matyt, subrendo vidinis poreikis, atsirado patirtys, iš kurių atėjo matymas, kaip diaspora gali padėti Tėvynei krizės metu ir, neduokdie, dieną X.

Kokius darbus jau nudirbote? Kokius projektus įgyvendinote? Tikslus pasiekėte?

Norėčiau į šį klausimą išsamiau atsakyti po metų, nes, kaip jau ir sakiau, šauliai diasporoje dar tik mokosi vaikščioti. Formuojasi tikslai, jie pildomi užduotimis, pagal jas formuojamos veiklos. Norėtysi greičiau, norėtysi vakar, tačiau yra taip, kaip yra. Atsižvelgiant į visumą veiksnių, mes judame gana spėriai. Esami vienetai auga, nauji buriasi. Atsiranda diasporos vienetams adaptuoti mokymai.

Kas dar laukia ateityje? Kokių planų turite?

Kalbant apie Sąjungą – planai gana ambicingi – suburti kompetentingus, gausius bei veiklius diasporos vienetus. Asmeniniuose planuose – noras išgelbėti Sartų ežerą nuo užpelkėjimo.

Kaip manote, kokia turima gyvenimiška patirtimi galite labiausiai prisidėti prie Lietuvos šaulių sąjungos? Kitaip tariant, kaip manote, ką galite duoti Šaulių sąjungai ir ką ji gali duoti Jums?

Su Sąjunga jau dalijuosi savo patirtimi, savo pažinčių tinklu diasporoje, juk jau trečia kadencija esu Pasaulio lietuvių bendruomenės valdyboje. Buriu diasporos vienetus, bendradarbiauju su rinktinėmis. Tarp profesinės karjeros darbų dažnai būdavo „nueik nežinia kur ir atnešk nežinia ką“. Tad ir dabar einu, ieškau ir nešu. O ką Sąjunga gali duoti man? Tikriausiai žinių ir pasitenkinimą darbo rezultatais.

Kokias kaip būrio vadas atsakomybes jaučiate? Ką Jums reikšia šios pareigos?

Kaip ir kiekvienas vadovas kūrimosi etape jaučiu atsakomybę, kad būrys būtų įveiklintas, broliai ir sesės nenusiviltų savo pasirinkimu, kad kiekvienas rastų veiklos pagal savo interesus ir gabumus. Pareigų reikšmė – didžiulės atsakomybės.

Kiek ir kaip pasaulio lietuviai gali prisidėti prie nacionalinio saugumo? Ar turite kokių nors vizijų? Planų? Algoritmų, kas būtų, jei išauštų diena X?

Pasižiūrėjus į istoriją, ne tik Lietuvos, bet ir Ukrainos karo, diasporos vaidmuo esant dienai X yra labai svarbus. Diaspora jau veikė sovietinės okupacijos laikotarpiu ir, iškilus reikalui, veiks šiandienos kontekste. Pasaulio lietuvių bendruomenė turi atskirą komisiją, kurios veikla koncentruojasi, bet neapsiriboja planų, algoritmų kūrimu ir jų

įgyvendinimo planavimu. Komisija veikia, planai pristatomi atsakingoms Lietuvos institucijoms. Vėliau jie bus pristatyti bendruomenėms. Ir jau tada prasidės veiklos, kuriose Sąjunga, kaip organizuota jėga, turėtų atlikti ne paskutinį vaidmenį.

Kokią diasporos vaidmenį matote Jūs, atėjus dienai X?

Mes skaitome istorijos vadovėlius, kalbamės su išėivijos atstovais, kurie šturmuodavo kongresmenų bei kitų politikų kabinetus, organizuodavo informacines bei paramos kampanijas. Ir mokomės iš pokario bei šiuolaikinių visuotinės rezistencijos dalyvių. Visuotinė rezistencija, jos organizavimas ir palaikymas – tokį diasporos vaidmenį matau.

Kas labiausiai suburia žmones už Lietuvos ribų?

Žiūrint plačiau, labiausiai suburia Tėvynės ilgesys. Labai, net iki ašarų džiugu matyti, kaip Pietų Amerikos lietuvių kilmės 4 ar 5 kartos žmonės, nė nemokėdami lietuvių kalbos, buriasi, dainuoja lietuviškas dainas, šoka tautinius šokius. Vyksta į Lietuvą ir mokosi lietuvių kalbos.

Dėl šaulystės. Matyt, buria noras būti pasiruošusiems padėti Tėvynei. Žinoti, ką daryti, ir mokėti tai daryti. Prisidėti prie Tėvynės saugumo.

Kas ir kaip gali prisidėti prie Jūsų veiklos? Kaip tapti Belgijos, Nyderlandų karalysčių ir Prancūzijos Respublikos šauliu? Kokie reikalavimai keliami?

Kadangi mūsų atskirasis 1028 „Vilpišių“ būrys (BENFRA) yra integralus Sąjungos vienetas, priklausantis Karaliaus Mindaugo šaulių 10-ajai rinktinei, norintiems prisijungti taikomi tie patys reikalavimai kaip ir visiems šauliams. Norintiems prisidėti organizuojami įvadiniai mokymai, kad žmonės aiškiai suvoktų, kur jie eina ir ko iš jų tikimasi.

Galbūt turite mėgstamą posakį, kuriuo vadovaujate gyvenime?

Šiuo metu, be amžinojo Johno F. Kennedy posakio „Neklausk, ką tavo tėvynė gali duoti tau, paklausk, ką tu gali duoti savo Tėvynei“, kuris mane veda jau ilgus metus per savanorystės vandenį, turiu dar du mėgstamus posakius. Pirmasis – Bruce'as Lee, kuris teigia, kad geriau pasiruošęs karys sodininko darbuose sode negu sodininkas – kare. Ir kiokušin karatė meistriui M. Oyamai priskiriamas posakis, kad problemų paprasčiau išvengti, negu jas spręsti. x

BIJAI KLYSTI, NEIK Į MIŠKĄ: ARBA PATARIMAI PRADEDANTIEMSIEMS IR NE TIK

1

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Eduardas Klimenka,
Gabrielius E. Klimenka
#KlimEndka

Neklysta tik tas, kuris nieko nedaro. Taip, klystame visi ir (beveik visi) iš tų klaidų mokomės. Bet, ar geriau mokytis iš savo, ar iš svetimų klaidų? Akivaizdu, tam tikrais atvejais geriau pasimokyti iš svetimų klaidų: nuoširdi padėka mūsų protėviams, kurių dėka žinome, kurie grybai yra valgomi, o kurie valgomi tik vieną kartą. Iš tiesų, gyvename tokia pasaulyje, kuris yra sukaukęs daug žinių ir jos yra lengvai pasiekiamos, tačiau visoje šioje gausybėje pradedančiam išlikėjui, žygeiviui ar net tiesiog turistui gana sunku atsirinkti, nuo ko pradėti. Kad toji pradžia nebūtų labai skausminga, nutarėme pasidalyti savo ir kitų kailių patirtomis klaidomis, kurių dažnas pradedantysis vienaip ar kitaip padaro.

NAUJI BATAI, SENOS BĖDOS

Pagal visuotinai priimtą nuostatą atrodo, kad ruošiantis į žengti į kokią svarbų gyvenimo etapą ar imantis didingo žygio yra būtina nusipirkti naujus batus. Sakoma, nauji batai – pritrintos kojos. Iš tiesų, dažnai pasitaikanti klaida – eiti į žygį avint nepraavėtus batus. Kol batai neprisitaiko prie tavo kojos, tol jie tau negali pritrinti pūslės, todėl svarbiausias gyvenimo žygis, tavo išsvajotas „Camino Lituano“, Bazinio šaulio įgūdžių kurso mokymai ar Didysis penkių dienų žygis aplink pasaulį gali baigtis jau pačią pirmą dieną. Namo tuomet grįši su virtine keiksmų ir pluoštu pleistro. Taigi patartina naujus, žygiui skirtus batus pradžioje praavėti kasdienio gyvenimo veiklose: avėk juos tada, kai eini į darbą, kai eini į bažnyčią, kai moki mokesčius... Ir tavo kojos tau padėkos žygio metu. Batai ir kojos turi tiek gerai susidraugauti, kad vienas kito nejaustų, netrukdytų, netrintų, bet padėtų.

KADA REIKIA SUSIVERŽTI DIRŽUS?

Bene kiekvienas esame patyręs tą nepakeliamą, atrodo, visą toną sveriančios kuprinės svorį pirmos žygio dienos pabaigoje. Šias kančias galėtų gerokai sumažinti paprastas veiksmas – kuprinės diržų suregulavimas. Diržus derink tik tuomet, kai tavo kuprinė yra visiškai pakrauta ir paruošta žygiui. Tai turi būti paskutinis veiksmas prieš išjudant. Pirmiausia, atleisk visus kuprinės diržus. Veržti pradėk nuo strėnų, nuo tų diržų, kuriuos daugelis naudoja netinkamai ir veržia juos ant pilvo, nors reikia ant viršutinės dubens dalies. Šie diržai stabilizuoja kuprinę ir perima nemenką dalį kuprinės svorio. Tuomet suveržk pečių diržus ir dirželius, esančius virš pečių, kad kuo arčiau pritrauktum kuprinę prie nugaros. Paskiausiai susiveržk krūtinės dirželį, kad neišsiskleistų pečių diržai. Jeigu tinkamai viską suveržei, tarp pečių ir diržo bus kiek laisvumo, o svoris guls ant dubens... ir tavo nugara tau padėkos.

O JEIGU PRIREIKS?

Pirmieji žygiai išsiskiria ne tik tuo, kad juos idealizuojame, bet ir tuo, kad į juos pasiimame per daug daiktų. Iš tiesų, eidami į žygį, ant pečių išsinešame visas savo baimes. Būtent šios baimės labiausiai apunkina mūsų kuprinę. Jei ruošdamasis žygiui imi kokį nors daiktą tik todėl, kad galbūt prireiks, tuomet gali iškart jį palikti namie, jo tau tikrai nereikės. Labai sunku atsikratyti šių parazitinių „délvisakojų“, bet su kiekvienu žygiu kuprinę vis lengvėja, nes iš jos pamažu išimame savo baimes. Patirtis padeda įvertinti daiktų svarbą. Manau, nejučia prisiminei šeimos kelionę į kurortą...

ŠOPOHOLIZMAS

Pradedant naują veiklą, reikia investuoti į įrangą. Juk neišį žygį avėdamas šleptėmis? Dažna pradedančiųjų manija yra susipirkti viską ir kuo geresnės kokybės. Kam pirkti prastesnį daiktą, jei gali nusipirkti iškart profesionalią įrangą?. Tačiau įvaizdis dar ne viskas: pasitaiko, kad jau pirmajame žygyje supranti, jog po pusiau miegotos nakties keltis iš palapinės į pliaupiantį lietų, smirdėti kaip šeškui, karališkus reikalus atlikti į duobutę tuo pat metu pliku pasturgaliu maitinant uodus ir erkes vis dėlto ne tau. Nusipirkai 120 litrų alpinistinę kuprinę su begale kišenėlių ir tiesiog klykiančia visomis madingomis novatoriškomis technologijomis, tačiau netikėtai susivoki, kad artimiausius dvejus metus tau ji bus tiesiog per didelė, nes neturėsi laiko išeiti net ir į savaitgalinį žygį. Pasitaiko, kad Kaziuko mugėje iš kalvio nusiperki vienetinį peilį už 256,99 €, bet bijai su juo net pagalvoti drožti, na, nes kainavo 256,99 €!

Visa laimė, kad jų turi jau visą kolekciją, tad gali pasipuikuoti prieš draugus... Tačiau tai bemaž vienintelis tavo peilių kolekcijos privalumas.

Žodžiu, nėra būtina susipirkti visko iš karto, taip pat nebūtina iškart čiupti patį brangiausią variantą. Savo pirmiesiems pirkiniams ieškok geriausio kainos ir kokybės santykio, atsižvelk į rekomendacijas. Nepirk pigiausio, nes skūpas moka du kartus. Nebent tas daiktas jau yra patikrintas kaip geras ir patikimas [deja, tokie pigūs ilgainiū neužsibūna]. Pamažu suprasi, kokie yra tavo poreikiai, ko tau iš tiesų reikia ir koks įrangos elementas geriausiai atlieps tavo reikmes.

O KĄ SU JUO DARYTI?

Niekada neimk į žygį daikto, jei nežinai, kaip jis veikia, o tiksliau, imk tik tuos daiktus, kuriuos esi išbandęs ir puikiai žinai, kaip jie veikia, bei moki jais naudoti. Prieš ruošdamasis į kelionę skirk laiko susipažinti su kiekvienu nauju įrangos elementu. Geriausia tam skirti atskirą dieną kodiniu pavadinimu „imitacinis žygis“. Taip vienos dienos imitaciniame žygyje gali išbandyti naują palapinę, miegmaišį, peilį, palapinsiaustę, puodus, viryklę, įmantrų filtravimo aparatą, saulės baterijas, madingas kelnes, naują GPS navigatorių ir visą kitą naują įrangą, kurią planuoji naudoti žygyje. Nesvarbu, jei sąlygos bus kitokios ir ne visai atitiks realaus žygio sąlygas, todėl jis ir yra „imitacinis“, kad saugiomis sąlygomis išbandytum tai, ką gali tecti naudoti ekstremaliose situacijose. Tokia praktika padeda išsiugdyti automatizmą ir raumėnų atmintį, ženkliai taupančius brangų laiką ir jėgas realiaame žygyje. Nepamiršk, kad realus žygis nėra laikas, skirtas mokytis. Tiesa, kad ir kaip planuotum žygį, visada ištiks netikėtumų, tad laikas, kurį sugaiši palapinės statymui, gali lemti, ar miegosis peršlapęs iki paskutinio siūlo; vis prisvylytantys pietūs padės pagaliau išsirinkti tinkamą puodą; slystanti peilio rankena padės įvertinti, ar tikrai reikėjo tiek už jį mokėti; pučiant vėjui ir lyjant lietui galėsi įvertinti, ar tavo palapinsiaustė yra pakankamai didelė ir patvari, o tavo striukės siūlės tikrai nepralaidžios vandeniui ir vėjui. Kai įranga galėsi naudotis nebegalvodamas, esant reikalui realioje situacijoje galėsi improvizuoti, nes pirma žinios ir įgūdžiai, o jau tuomet improvizacija. Priešingai tikrai nepaeis.

YOUTUBE'RINIS PROFAS

Dažnai socialinių tinklų nuomonės formuotojai mums pateikia idealizuotą vaizdą, kuriame viskas be didelių pastangų pavyksta iš pirmo karto. Tai mūsų sąmonėje sukuria iliuziją, kad ir mums viskas pavyks taip pat lengvai, kaip matėme „Youtube“.

Suprask, jeigu niekas ir nepagražinta (kaip mūsų vaizdo įrašuose), net ir tokiu atveju visas pralietas prakaitas, mokymosi laikas ir net (ką čia slėpti) nepavykę kartai lieka už kadro. Netikėk akilai viskuo, ką matai ar perskaitai [išskyrus, žinoma, mūsų straipsnius... Būsi kvailys, jei nepatikrinsi šio teiginio]. Išmėgink pats kiekvieną *livehack*’ą, kuris tau atrodo naudingas, ir suprasi, kad dalis iš jų yra visiška vaidyba. Kai kuriose situacijose, žinodamas, kad „Youtube“ matytas *livehack*’as (ne)veikia, gali tau išgelbėti gyvybę arba ją atimti, todėl išbandyk viską pats.

Dažnai tai kartojame, ir šįkart vėl pasikartosime: neužtenka turėti žinių, reikia lavinti ir puoselėti įgytus įgūdžius. Kiekvienas žino, kad trinant vienas į kitą du pagalius galima uždegti ugnį. Du pagalius? Esi tu tikras? O gal vis dėlto pagalvoti specialiai parengtą lentelę ar medžio pliauską? Ar tikrai daužydamas titnagą į titnagą įskelsi kibirkštį? O gal girdėjai, kad reikia skelti naudojant kažkokį metalą? Daugelis būna girdėję, gudresnis būna dar ir paskaitęs ar pažiūrėjęs keletą papildomų „Youtube“ vaizdelių, kaip tai daroma, tačiau vienetai ima ir viską išbando patys. Realybėje tai yra žymiai sudėtingiau, nei atrodo vaizdo įrašė, taigi nepamiršk ant *youtube’rinių profų* vilionių ir viską išbandyk pats. Kalnus nuversiu!

Kai esi pradedantysis išgyventojas ar žygeivis, rodos, nėra jokių „palauk“: tolimesniai keliai, aukščiausios viršūnės, atšiauriausias klimatas, karščiausi taškai yra ranka pasiekiami ir, rodos, niekas negali man sutrukdyti pasiekti užsibrėžtą tikslą. Pereisiu visą Šv. Jokūbo kelią [kartais netiksliai vadinamo Santjago de Kompostelos keliu], įkopsiu į Everestą, baidare perplauksiu Nilą, mėnesį keliausiu Amazonės džiunglėmis, bet į parduotuvę, esančią už kilometro, nuvažiuosiu automobiliu. Nepatyrusiojo sąmonė yra linkusi užsibrėžti per didelius tikslus. Su patirtimi ateina realus aplinkos ir situacijos vertinimas bei įsiklausymas į savo kūną. Žinoma, esi girdėjęs visokių sėkmės istorijų, tokių kaip tavo „Facebook“ draugo kasdieniai postai iš jo mėnesį trunkančios kelionės pėsčiomis aplink Islandiją. Jam juk pavyko. Tad kodėl tau nepavyks? Taip, jam pavyko, tačiau dešimtims tokių pat entuziastų nepavyko, bet gal būtų pavykę, jeigu išsikelti lūkesčiai sau pačiam nebūtų tokie tironiški. Leisk kūnui priprasti prie ėjimo, prie kurpinės svorio, prie pastangų žengti dar vieną žingsnį, prie nepatogaus miegojimo, prie niekaip nesibaigiančio, į visus galus prasiskverbiančio lietaus, prie priešaušrio žvarbos, prie prakaito smarvės... prie kvapą užgniaužiančio peizažo, prie nenusakomo skonio grikių košės su lašinukais, prie laužo liepsnos šilumos, prie spengiančios tylos, prie savo minčių, kurias pagaliau pavyksta išgirsti... x

TRYS KELIAI POLITIKUOJANČIAM ŠAULIUI

Mūsų organizacija yra nepolitinė. Tai aksioma, kuri nereikalauja įrodymų. Kita vertus, šauliai yra aktyvūs valstybės piliečiai, kuriems rūpi šalies ateitis. 2024-ieji bus „rinkimų metai“, tad apsispręsti reikės kiekvienam. Drauge pasvarstykime, kokį (-ius) pasirinkimą (-us) turi šaulys, atėjęs prie balsadėžės?

Artėjant rinkimams nutinka įdomių dalykų. Tai metas, kai verta akyliau stebėti aplinką ir vertinti iš aplinkinių žmonių gaunamą informaciją. Priklausomai nuo to, kuo žmogus užsiima, dažnai priklauso ir susirūpinimas rinkimais.

Bene labiausiai dėl savo veiklos specifikos rūpinasi tie, kurie duoną valgo iš projektų, valstybės tarnybos ar kitaip yra susiję su valdžios reikalais. Jie patenka į pasirinkimo kryžkelę. Reikia atsakyti į neatsakomą klausimą: kas tau svarbiau – asmeninės vertybės ar asmeninė nauda?

Būtina patikslinti, kad žmonės, kuriems kyla toks pasirinkimas, nėra blogiukai. Jie turi įsitikinimus, vertybes, principus. O apsimetėliams ir niekšams tokių klausimų nekyla, nes asmeninė nauda – aukščiau visko. Jie tiesiog plaukia pasroviui ir ieško įlankų, kur nukrauti stalai ir groja muzika. Ir balsuoja už „savus“ nesukdami smegenų dėl vertybių, įsitikinimų ar dar kokios kliūties gyventi patogiai. Tad ir kalbėti apie juos nėra prasmės. Tai konformizmo kelias.

Visuomenėje yra nedidelis skaičius asmenybių, kuriems nors kuolą ant galvos tašyk – jie liks prie savo įsitikinimų. Sigitas Tamkevičius, Petras Cidzikas, Antanas Terleckas, Alfonsas Svarinskas, Nijolė Sadūnaitė – čia apie juos. Apie kiekvieną iš jų galima ir reikia rašyti knygas. Jie nepalaužiami, nes pasirinko disidentų kelią. Tai bene sunkiausias pasirinkimas.

Daugiausia žmonių priklauso „pilkajai zoni“. Kitaip tariant, atėjus pasirinkimo momentui, jie ilgai ir kartais skausmingai galvoja, kaip elgtis. Tai „kompromiso ieškantys žmonės“. Nebus klaida sakyti, kad dažniausiai nujaučiame, jog esame būtent šios grupės nariai. Tai dar vienas – kompromiso kelias.

Įsivaizduokime kasdienę situaciją. Dirbate kokiaje nors valstybinėje įmonėje. Direktorius, niekam ne paslaptis, priklauso kažkokiai partijai. Jūs puikiai su juo sutariate ir žinote, kad kol jis bus direktorius – jūs gyvensite tykiai ir ramiai gaudamas visai adekvačią algą.

TEKSTAS IR NUOTRAUKA:
Valdas Kilpys

Bėda ta, kad minima partija visai ne ta, kurios vertybėms jūs pritariate. Ką rinktis? Konformizmo kelią ar kompromiso vieškelį? Kaip save įtikinti, kad elgiesi pagal sąžinę, kai egzistuoja ir trečiasis – disidentų – aplinkkelis?

Mėgstamo darbo, aprūpinimo ir socialinio statuso praradimas dėl vertybinių dalykų yra keistas sprendimas žvelgiant šiuolaikinio žmogaus akimis. Ypač tuomet, kai kalbama apie politinės krypties pasirinkimo būtinumą. Bet rinktis vis vien reikia.

Anksčiau ar vėliau aktyviam piliečiui ateina metas, kai turi nuspręsti, kuriuo keliu eisi: kompromiso, konformizmo ar disidentų. Kiekvienas iš jų savo pavojingas.

Konformistų, ypač jei jie talentingi, labai gaila. Pagal sočiai finansuojamų projektų reikalavimus kuriami tyrimų rezultatai, įvairūs kursai, etatai ar komandiruotės yra peilis talentingiems žmonėms. Nes kartą pabandęs sustoti nebegali. Lengvai gaunami pinigai narkotizuoja. Atima talentą, kuris geriausiai reiškiasi būnant kiek praalkus.

Neramu stebėti tuos, kurie vis dar laikosi savo įsitikinimų. Nesvarbu, kairysis ar dešinysis, žalias, raudonas ar vaivorykštinis, bet neinantis konformizmo keliu yra didis autoritetas. Jų maža, juos reikia saugoti. Būtent į jų nuomonę verta įsiklausyti artėjant rinkimų metui.

Ir visuomet lieka viltis, kad tų, kuriems galima kuolą ant galvos tašyti, yra gerokai daugiau, nei norisi manyti įdėmiau apsižvalgius. Būtent tokie žmonės yra valstybės stuburas. Visuomet lieka viltis, kad rinkimų sąrašuose jų vis dar įmanoma surasti. x

OSINT GALIMYBĖS IR PRITAIKYMAS

TEKSTAS: Andželika Blinovaitė

Kas yra OSINT? Tikriausiai girdėjote šį pavadinimą, bet esate pagalvoję, ką gi jis reiškia. Taip vadinama atvirųjų šaltinių žvalgyba (angl. *open source intelligence*), t. y. žvalgybinė informacija, gaunama renkant, vertinant ir analizuojant viešai prieinamus duomenis, siekiant atsakyti į konkretų žvalgybos klausimą. Praktikoje tai dažniausiai reiškia internete rastą informaciją pradedant socialinėmis medijomis, naujienų tinklalapiais, o baigiant žmonių viešomis kalbomis ar įvairiomis duomenų bazėmis. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad surinkta informacija savaime nėra žvalgybinė informacija. Nesuteikęs surinktiems duomenims prasmės, informacija laikoma neapdorotais duomenimis. Tik pažvelgus į šią informaciją remiantis kritiniu mąstymu ir ją išanalizavus ji tampa žvalgybine informacija.

OSINT pritaikymas yra įvairus: nuo nusikalstamos veiklos sekimo iki įmonių strategijų valdymo. Teisėsaugos institucijos naudoja socialinę žiniasklaidą ir viešai prieinamus duomenis byloms spręsti, o įmonės – OSINT, kad suprastų rinkos tendencijas ir vartotojų elgseną. Naudodamiesi atvirųjų šaltinių žvalgyba, susidomėję asmenys gali lengvai patikrinti žmonių biografijas, faktus, sužinoti, kas yra jų šeimos nariai, draugai, ką jie veikia laisvalaikio ar net kokiame rajone gyvena, ir tai panaudoti įvairiems tikslams. Taip pat svarbių duomenų gavimas iš atvirųjų šaltinių pakeitė ir šiuolaikinės karybos dinamiką. Šiais laikais atviraisiais šaltiniais surinkta informacija praplečia žvalgybinės informacijos poveiklį bei minimalizuoja kitokios žvalgybinės informacijos poreikį. Karas Ukrainoje parodė, kad OSINT yra labai geras įrankis stebėti ir tirti įvykius, vykstančius realiu laiku. Naudojantis socialinėmis medijomis, videoplatformomis, sporto ar net pažinčių programėlėmis galima surinkti labai naudingos informacijos apie priešininkų buvimą vietą, iš to spręsti apie galimus jų planus, taktiką, geopolitinę situaciją ir pan., o vėliau šią informaciją panaudoti planuojant ir vykdančias karines operacijas.

Be abejo, kaip ir visur, kas turi privalumų, tas turi ir trūkumų bei iššūkių. Šis atvejis – ne išimtis. Pradėkime nuo to, kad internetas – informacijos jūra, kurioje gausybė prieinamų duomenų, tačiau dažniausiai naudinga tik maža dalis, norint atsakyti į tam tikrus žvalgybinius klausimus. Norint apdoroti tokią gausybę informacijos, reikia skirti daug laiko, o šis faktorius dažnu atveju būna deficitas. Kitas dalykas, kuris kelia iššūkių, yra informacijos patikimumas, deja, ne viskas internete yra tiesa. Informaciją reikia vertinti kritiškai, nes dalis jos yra su integruotomis psichologinėmis operacijomis ir gali būti skirta klaidinti, apgauti ar kitaip paveikti skaitytoją. Karinė žvalgybą stiprinančios atvirųjų šaltinių informacijos prieinamumas ir gausa taip pat kelia didžiulę grėsmę. Priešininkai taip pat naudojami OSINT galia, siekdami ją išnaudoti karių judėjimui stebėti, įsiskverbti į slaptus tinklus ir pažeisti jų saugumą. Šioje dinamiškoje aplinkoje veiksmingas OSINT naudojimas tampa ne tik strateginiu pranašumu, bet ir esminiu nacionalinio saugumo interesų apsaugos elementu.

Vienas iš efektyvių atvirųjų šaltinių žvalgybos atvejų yra ukrainiečių moterų pažinčių programėlių panaudojimas karo Ukrainoje metu. Nors tai labiau būtų galima priskirti SOCMINT, kuris reiškia socialinių tinklų žvalgybą (angl. *social media intelligence*), kai informacija yra renkama iš socialinių tinklų platformų, dažniais atvejais naudojantis netikromis anketomis, renkant informaciją bendraujant su asmenimis, renkant jų metaduomenis ir pan., tačiau tai iš esmės yra labai artima atvirųjų šaltinių žvalgybai, todėl yra laikoma kaip OSINT rūšis. Susikurdamos netikros profiliai su išgalvotais vardais ir retušuotomis nuotraukomis jos bendraudavo su rusų kariais ir taip rinkdavo informaciją. Dar prieš prasidedant Rusijos invazijai į Ukrainą ukrainietės pažinčių programėlėje pastebėdavo įvairių rusų karių nuotraukų, kuriose jie pozuodavo su uniformomis, ginklais, iš kurį nuotraukų būdavo galima numanyti karių buvimą vietą, tačiau, nepaisant to, pažinčių programėlė rodo, kokią atstumą esate nuo žmogaus, su kuriuo bendraujate. Moterys susikurdavo net dvi skirtingas anketas, nustatydavo skirtingas paskyrų buvimą vietas ir pagal

13

tai galėdavo numatyti tikslių rusų karių buvimą vietą. Ukrainietės, bendraudamos su kariais, gaudavo nemažai vertingos informacijos apie įrangos būklę, kiekį, karių skaičių, taip pat gaudavo nuotraukas ar vaizdo medžiagą, pagal kurių metaduomenis būdavo lengva nustatyti jų buvimą vietą. Vėliau šią informaciją perduodavo Ukrainos valdžios institucijoms elektroniniu paštu arba per „Telegram“ programėlę.

OSINT buvo labai svarbi, kai 2014 metais Ukrainoje įvyko MH17 lėktuvo katastrofa. Malaizijos oro linijų lėktuvas buvo susprogdintas ore virš prorusiškų separatistų kontroliuotos teritorijos Ukrainos rytuose. O Rusija visais būdais stengėsi nepripažinti savo kaltės. Atlikdama šį „BellinCAT“ tyrimą komanda naudojo įvairius atvirusius šaltinius, vienas iš jų – socialiniai tinklai. Analizuodami paskyras ir turinį socialiniuose tinkluose, jie stengėsi surinkti informaciją apie įvykio dalyvius, jų veiklą ir galimą susijusius asmenis. Taip pat komanda analizavo viešai prieinamus vaizdo įrašus ir nuotraukas iš įvairių šaltinių, bandydami nustatyti lėktuvo trajektoriją, vietą, net paros laiką, galimus įvykių liudininkus ir bet kokius kitus svarbius faktus. OSINT apėmė ir radijo signalus bei palydovinę informaciją, kuri padėjo nustatyti net raketos paleidimo vietą. Šios informacijos analizė ir vertinimas tyrėjams padėjo kurti tikslesnį įvykio vaizdą ir nustatyti, kaip buvo panaudota raketų sistema „Buk“, kuri buvo lėktuvo MH17 katastrofos priežastis.

Atvirųjų šaltinių žvalgyba yra galinga priemonė, plačiai naudojama informacijai iš viešai prieinamų šaltinių rinkti. Šiandien sunku įsivaizduoti institucijų darbą nesinaudojant šiuo įrankiu, o laikui bėgant OSINT taps tik vertingesnis. Socialinių tinklų, interneto platformų ir kitų šaltinių duomenų prieinamumas rodo, kad asmenys turi būti budrūs ir nepamiršti galimų dalijimosi asmenine informacija pasekmių, nes kartais nė patys nepagalvotume, kaip mažos detalės atitinkamiems žmonėms padeda sudaryti didelį poveiklį. x

SURINKTI » APDOROTI » ANALIZUOTI

12

LIETUVOS IR UŽSIENIO EKSPERTAI IEŠKOJO ATSAKYMŲ, KAIP KARIUOMENEI UGDYTI VADUS LYDERIUS

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija daug dėmesio skiria būsimų Lietuvos karininkų lyderystei ugdyti. Atsižvelgdama į tai ir siekdama išnagrinėti būtinus lyderystės ir lyderio ugdymo koncepcijų pokyčius, 2023 metų gruodžio 11–15 dienomis surengė tarptautinį seminarą „Lyderystės pokyčiai karinėms operacijoms fokusuojantis į Tėvynės gynybą ir kolektyvinę gynybą“.

„Prasidėjus plataus masto Rusijos invazijai į Ukrainą ir dėl Baltarusijos dalyvavimo šiame procese esame tikri, kad situacija kardinaliai pasikeitė – nebeturėsime prabangos rinktis, kovoti ar ne, laiko ar vietos. Todėl kyla natūralus klausimas: kokia lyderystė reikalinga šiandien? – sako Lietuvos karo akademijos viršininkas brg. gen. Almantas Leika. – Norėjome panagrinėti, ar turėtume koreguoti savo lyderystės koncepcijas ir kaip ugdyti lyderius. Seminaras padėjo rasti atsakymus į šiuos ir kitus klausimus.“

Seminare dalyvavo ir savo įžvalgomis apie lyderystę, su kokiais vadovavimo iššūkiais susiduriama kariuomenėje, pasidalijo ir diskutavo daug patirties turintys Lietuvos ir užsienio karininkai, Lietuvos sąjungininkų šalių atstovai. Renginį moderavo daug karinės ir vadovavimo kariuomenėje patirties turintis JAV sausumos pajėgų atsargos generolas majoras Johnas L. Gronskis.

Pradėdami diskusijas, karinių ir civilinių sričių ekspertai pristatė lyderystės koncepcijas ir kokie lyderystės tipai tampa svarbūs skirtingose situacijose, kaip iškyla charizmatiški lyderiai, pasižymintys energija ir charizma, karo ar konflikto metu būtinomis savybėmis.

Buvęs Lietuvos kariuomenės vadas gen. lt. Arvydas Pocius pristatė savo įžvalgas, kokie sprendimai ir pasirinkimai padeda tapti geru vadu ir lyderiu.

Visų pirma jis pabrėžė, kad sėkmingam vadui būtina lyderystę rodyti veiksmais – rūpintis savo kariais, skirti laiko neformaliai bendravimui su jais, užsitarnauti pagarbą būnant jiems pavyzdžiu, formuoti draugystę paremtą asmeninių ryšių tinklą, tačiau nepamiršti, kad didžiausios vertybės – šeima ir Tėvynė.

Nagrinėjant lyderystės pokyčius, kai karinės operacijos fokusuojamos į Tėvynės gynybą, svečias iš kariaujančios Ukrainos gen. plk. Mykhailas Kovalas kariškai tiksliai ir kartu emociškai papasakojo, koks priešas yra Rusija ir kaip joje žiūrima į vadovavimą kariams. Karininkas atkreipė dėmesį, kad šios šalies kariuomenėje giliai įsišaknijusi korupcija, o jos nusikaltimai žmoniškumui matomi Ukrainos fronto linijose, kur rusų kariai pasižymi protu nesuvokiamu žiaurumu smurtaudami prieš civilius gyventojus. Pasak ukrainiečio, ir pačios Rusijos kariai nėra apsaugoti – pastaruoju metu šalis atsikrato savo karinio elito, vykdydama vidinius „valymus“ aukščiausiuose sluoksniuose.

„Nors Ukraina niekada nekėlė Rusijai jokios grėsmės, Rusijos valdžia, vadovaudamasi savo rusišku šovinizmu, nusprendė, kad Ukraina neturi teisės egzistuoti, ir dabar šį planą įgyvendina fronte“, – pabrėžė generolas ir kreipėsi į auditorijoje sėdinčius kariūnus, kurie po kelerių metų vadovaus savo kariams, linkėjo jiems būti tokiems pat drąsiems, kokie buvo lietuviai, kai 1990 metais

14

TEKSTAS: Kornelija Dūdaitė, Lina Vaitiekūnaitė

NUOTRAUKOS: Eimantas Genys

1. Seminaro dalyviai – Lietuvos karo akademijoje besimokantys Ukrainos karininkai.

2. Ukrainos gen. plk. Mykhailas Kovalas dalijosi tautiečių, šiuo metu ginančių savo Tėvynės laisvę, patirtimi.

pirmieji paskelbė nepriklausomybę nuo Sovietų Sąjungos ir nepabijoję dėl jos kovoti.

Seminare dėmesio taip pat sulaukė klausimai, kokios lyderystės reikia šiuolaikiniame kare ir kaip reikėtų ją ugdyti jo metu.

Lietuvos kariuomenės Gynybos štabo karinio rengimo valdybos viršininkas plk. Eugenijus Lastauskas atkreipė dėmesį, kaip modernus karas keičia vadovavimo kariams principus. Kaip sakė pulkininkas, didėjantis mirtingumas mūšio lauke dabar naudojamų modernių ginklų verčia karius laikytis atstumo, todėl vadovavimo ir kontrolės grandinė tampa ištempta ir sudėtinga. Kariai turi būti tvirtai pasiryzę aukotis, kad užduotis būtų įvykdyta, neturėdami vado šalia, tačiau suvokdami savo misiją.

Kadangi ginkluoto konflikto metu trečdalis manevro sėkmės yra nulemtas įgūdžių, o du trečdaliai – valios kovoti, pasak pulkininko, tampa labai svarbu, kad kiekvienas karys suvoktų savo misijos svarbą, kad Tėvynės ir civilių gyventojų likimas priklausys nuo jo veiksmų mūšio lauke. Idėjos, kuriomis vadovavosi ypatingi karo vadai, tokie kaip generolas Jonas Žemaitis, paremtos vertybėmis, kurios įkvepia karius eiti į mūšį ir kovoti iki galo.

Atsižvelgiant į lyderystės pokyčius, seminare pakankamai dėmesio buvo skiriama lyderystės mokymo svarbai ir dilemoms, kurios gali kilti nepatyrusiems vadams.

1

Apie tai kalbėjo Lietuvos karo akademijos patarėjas ats. gen. mjr. Vitalijus Vaikšnoras, turintis didelės vadovavimo Lietuvos kariuomenės ir NATO, Europos Sąjungos struktūrose patirties. Generolas pabrėžė karininkų išsilavinimo svarbą, nes pergalė – tai ne vien atkovotos teritorijos ir užtikrinta taika šalies viduje, bet ir suformuota stipri ir pajėgi kariati kariuomenė, kuri tą taiką užtikrins ateityje.

„Karinio karjera turėtų būti paremta ne aukštesnio laipsnio siekiu, o pastangomis pakeisti aplinką pagal savo suvokimą ir viziją, pagerinti rezultatus ir įgyvendinti savo idėjas, įtikinant kitus tų idėjų teisingumu, – sakė pranešėjas. – Geras vadas yra savikritiškas ir gebantis pripažinti savo klaidas ir trūkumus, priimti palaišymą ir pagalbą ten, kur jam stinga žinių ar gebėjimų. Geri lyderiai suburia labai stiprias komandas, kuriomis gali pasitikėti ir kartu įvykdyti pavestas užduotis. Ne mažiau svarbu ir organizaciniai procesai bei pati organizacija – jos efektyvumas ir skaidrumas, nes tik tokioje terpėje komanda gali veikti tinkamai ir pasiekti savo tikslus.“

Baigdamas savo pranešimą generolas kreipėsi į pirmakursius kariūnus, kurie klausėsi jo pristatymo, ir palinkėjo jiems tapti tokiais gerais savo srities specialistais, kad visi būtų priversti jų klausyti ir juos išgirsti.

Paskutinė seminaro diena buvo skirta aptarti, kaip lyderystė ugdoma skirtingose karo mokyklose, todėl įžvalgomis dalijosi tie, kurie kasdien prisideda prie jaunųjų vadų rengimo.

Estijos karo akademijos viršininkas brg. gen. Vahuras Karusas atkreipė dėmesį, kad valstybėje, kurioje gyventojų nedaug, žmogiškieji resursai ypač svarbūs, nes didžioji dalis jos kariuomenės yra aktyvusis rezervas, todėl karininkams tenka suvokti dvigubą šių žmonių atsakomybę ir mokėti jiems vadovauti. Geriausi Estijos kariuomenės karininkai atvyksta jų įkvėpti ir būti mentorais, kadetai mokosi lyderystės, drausmės, įgyja technikos žinių. Tačiau svarbiausia, ką turi lavinti kiekvienas būsimas karininkas, – charakterio tvirtumas, nes kiekvienam iš jų teks priimti sunkius sprendimus, mokytis iš savo klaidų, nusivilti, todėl tokiomis akimirkomis jie galės pasikliauti tik savo pačių moraline tvirtybe.

Belgijos karališkosios karo akademijos viršininkas kontradmirolas Yves'as Dupont'as lyderystę įvardijo ne kaip mokomąjį dalyką, bet greičiau kaip įgyto išsilavinimo rezultatą: „Karinis rengimas, fizinis paruošimas, moralinis parengimas ir akademinės studijos veda į tai, kad akademiją baigęs karininkas suvoktų savo užduotis ir gebėtų jas įvykdyti. O vienas svarbiausių dalykų, ką turi išmokti kiekvienas kadetas, – tai iniciatyvos prisiėmimas ir gebėjimas įnešti pokyčių į aplinką, kurioje tenka atsidurti.“

2

Lietuvos karo akademijos viršininkas brg. gen. Almantas Leika priminė, kad karas Ukrainoje parodė, koks mūšio lauke svarbus yra vadų vaidmuo. Jis pacitavo Ukrainos ginkluotųjų pajėgų vyriausiąjį vadą generolą Valerijų Zalužną, kad kiekvieno karininko išsilavinimas turėtų susidėti iš taktikos ir technikos žinių, lyderystės ir, svarbiausia, tikro patriotiškumo bei atsakomybės už savo šalį. Todėl Lietuvos karo akademijoje lyderystės ugdymas prasideda nuo tvirto vertybinio pagrindo formavimo – tam kariūnai turi vadovautis kario priesaika, kariuomenės vertybėmis ir kariūno kredo. Tik turėdami aiškų vertybinį kompasą kariūnai gali vesti į priekį kitus. Tam, kad išmoktų vadovauti kitiems, pradedant nuo mažų grupių ir baigiant didesniais vienetais, jiems suteikiama galimybė vadovauti saugioje aplinkoje, vykdant pavestas užduotis ir mokantis iš savo klaidų.

Lyderystė neatsiejama nuo vertybių, atsakomybės už savo šalį ir karius, aukštus standartus atitinkančio išsilavinimo, leidžiančio šią atsakomybę tinkamai įgyvendinti. Tad Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija tikisi, kad visi seminaro klausytojai jame pasisėmė žinių ir idėjų, kaip patiems tapti geresniais vadais ir asmeniniu pavyzdžiu įkvėpti tuos, kurie dar tik ruošiasi tapti vadais. x

PULKININKO JUOZO ŠARAUSKO 130-OSIOMS GIMIMO METINĖMS

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius
NUOTRAUKA: Vytauto Didžiojo karo muziejus

15

1918 metų vasario 16 dieną atsikūrusi jauna Lietuvos valstybė patyrė daug sunkumų nepriklausomybės įtvirtinimo kelyje. O 1941 metais prasidėjęs Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karas mūsų valstybę, jau okupuotą sovietų, įtraukė į pražūtingą kovų sūkurį ir jau pirmosiomis dienomis pareikalavo ištikimiausių, sąmoningiausių jos piliečių aukų.

Vokiečių kariuomenei įžengus į Lietuvos teritoriją, sovietiniai okupantai siekė nusišalinti mūsų žemėje įvykdytus savo nusikaltimus. Todėl šimtus nekalta Lietuvos kalėjimuose kalinamų žmonių – inteligentų, Lietuvos kariuomenės karininkų, Šaulių sąjungos narių, tautininkų, buvusių vyriausybės narių, dvasininkų, ūkininkų ir studentų – ketino pervežti į kalėjimus ar koncentracijos lagerius Sovietų Sąjungos gilumoje. Tačiau vokiečių karo mašina judėjo greičiau negu kalinių kolonos, tad laiko spaudžiami sovietai vežamus kalinius ėmė brutaliai žudyti pakeliui, kaip tai nutiko Rainių miškelyje, Pravieniškėse, Petrašiūnuose ir kitose Lietuvos vietose. 1941 metų birželio 23 dienos naktį iš

Kauno sunkių darbų kalėjimo 4-ojo ir 5-ojo skyrių sunkvežimiais į Minsko darbų kalėjimą buvo pervežta per 80 politinių kalinių. Tarp jų buvo profesorius Ignas Končius, pulkininkas Jonas Petraitis, pulkininkas Juozas Tumas, Lietuvos ministro pirmininko pavaduotojas Kazys Bizauskas, pulkininkas Balys Giedraitis, šaulys, visuomenės veikėjas Vincas Daudvardis, dailininkė Vanda Navalinskaitė-Pranckonienė, žurnalistas Petras Kupčiūnas, kalbininko Jono Jablonskio sūnus Jonas Jablonskis, ūkininkas Kazimieras Grušas, tarnautojas Vladas Tuskenis, broliai kunigai Antanas ir Pranas Petraičiai ir kiti. Daugelis kalinių naktį iš birželio 26 į 27 dieną buvo nužudyti Červenės miške, maždaug 60 kilometrų į pietryčius nuo Minsko. Tik 23 kaliniams, išvežtiems iš Kauno kalėjimo, pavyko išsigelbėti ir per plauką išvengti enkavedistų surengtų žudynių.

PIRMOJO PASAULINIO KARO VER- PETUOSE

Tarp tą kraupią naktį nužudytųjų buvo ir Nepriklausomybės kovų dalyvis, pirmas Kėdainių karo komendantas, ilgametis Lietuvos kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo skyriaus viršininkas, Lietuvos šaulių sąjungos Centro valdybos narys pulkininkas Juozas Šarauskas, kurio 130-ąsias gimimo metines minėjome sausio 20 dieną.

J. Šarauskas gimė 1894 metų sausio 20 dieną Baisogalos valsčiuje, Kamariškių vienkiemyje. Jo tėvai, ūkininkai Antanas ir Viktorija Šarauskai, užaugino 8 sūnus ir 2 dukras. Baigęs Baisogalos pradinę mokyklą, J. Šarauskas įstojo į Šaulių gimnaziją, vėliau mokėsi Kyjivo matininkų ir hidrotechnikos mokykloje, tačiau ją pabaigti lietuviui sutrukdė prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas. Vaikinas buvo mobilizuotas į carinę kariuomenę ir 1914 metais dalyvavo mūšiuose Vilniaus, Gardino ir Suvalkų gubernijose. 1915 metais netoli Puntos buvo sužeistas, pasveikęs buvo pasiųstas į Maskvos karo mokyklą, kurią pabaigęs tapo jaunesniu kariuomenės dalyviu, dalyvavo mūšiuose Galicijos fronte prieš Austrijos–Vengrijos kariuomenę. Po 1917 metų vasario revoliucijos Rusijoje J. Šarauskas paliko dalinį ir atvyko į Voronežą, kur nuo 1917 metų pavasario pirmininkavo įgulos Lietuvių karių komitetui. Vėliau dalyvavo lietuvių karių suvažiavime Peterburge, kurio metu buvo svarstomas lietuviškų dalinių steigimas ir organizuotas jų sugrįžimas į Lietuvą.

KRAJU PAŽENKLINTAS LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRIMAS

Nors lietuvių karių suvažiavimas nepritarė lietuviškų dalinių steigimui, atskirose Rusijos vietovėse tokie daliniai vis vien steigėsi. J. Šarauskas Vitebske įsteigė Atskirąjį lietuvių batalioną, kuriame buvo

1 500 karių. Šiam batalionui vadovavo karininkas Antanas Juozapavičius, pirmasis žuvis per Lietuvos nepriklausomybės kovas 1917 metų pabaigoje. J. Šarauskas kartu su kalbininku profesoriumi Jonu Jablonskiu Voroneže į lietuvių kalbą išvertė rikiuotės statuso terminus, kurie vėliau buvo panaudoti besikuriančioje Lietuvos kariuomenėje. 1918 metų kovo mėn. Sovietų Rusijai pasirašius separatistinę taikos sutartį su Vokietija, bolševikai paskelbė caro kariuomenės demobilizaciją ir ėmėsi formuoti Raudonąją armiją. Bolševikų valdžia uždraudė Lietuvių karių sąjungos veiklą reikalaujama, kad lietuviškieji daliniai prisijungtų prie Raudonosios armijos. Šiems atsisakius paklusti, daliniams buvo nutrauktas maisto tiekimas, jie buvo išformuoti. Prasidėjo bolševikinės represijos, dėl kurių ypač nukentėjo jėga išformuotas karininko Petro Linkevičiaus vadovaujamas Sibiro Vytauto Didžiojo 500 karių batalionas. Penkis karininkus ir tris kareivius bolševikai suėmė, kankino ir galop sukapojo kardais. Smurtą patyrė ir kiti bataliono kariai.

1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje Lietuvos valstybės taryba paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės aktą. Tų metų vasarą ir rudenį iš Rusijos į tėvynę sugrįžo šimtai lietuvių karių. Jie ir ėmė kurti Lietuvos kariuomenę, tokią svarbią jaunutei Lietuvos valstybei. Prie Valstybės tarybos buvo įsteigta Apsaugos komisija (dar vadinama Karo taryba), kuri registravo iš Rusijos sugrįžusius karininkus ir karius, ieškojo galimybių kariuomenei apginkluoti ir registravo pirmus savanorius. Iš Rusijos sugrįžęs J. Šarauskas 1918 metų gruodį buvo paskirtas Kėdainių srities apsaugos viršininku, šiai sričiai buvo priskirtos Kėdainių, Ukmergės ir Kauno (be Kauno miesto) apskritys. J. Šarauskas ėmė aktyviai dirbti: platino atsišaukimus, verbavo savanorius, organizavo jų būrį ir jo aprūpinimą.

SĖKMINGA KĖDAINIŲ GYNYBA 1919 METŲ SAUSIO 13 DIENA

Į Kėdainius atvyko iš Panevėžio pasitraukęs Jono Variakojo vadovaujamas Panevėžio srities 100 savanorių apsaugos būrys. Karininkai Jonas Variakojis ir J. Šarauskas ėmėsi ginti Kėdainių ir Kauno prieigas, nors Kėdainius puolė nepalyginti gausesnis ir geriau ginkluotas bolševikų Pskovo divizijos 2-asis šaulių pulkas su daugiau kaip 1 000 karių ir artilerija. Jau sausio 13 dieną prie Kaplių kaimo įvyko pirmasis Nepriklausomybės kovų susirėmimas su bolševikais, per kurį buvo sužeistas savanoris Jurgis Kiaunė – pirmas iš Lietuvos kariuomenės karių. J. Šarauskui ir J. Variakojui puikiai organizavus gynybą, bolševikų kariuomenė patyrė skaudžių pralaimėjimų prie Kėdainių ir Šėtos. Vasario 8 dieną ties Taučiūnų kaimu susirėmime žuvo Kėdainių

srities apsaugos būrio būrininkas Povilas Lukšys – pirmas karys, žuvis kovose už Lietuvos nepriklausomybę.

Atmušus bolševikus nuo Kėdainių, 1919 metų kovo 20 dieną J. Šarauskas buvo paskirtas Kėdainių karo komendantu. Šiose pareigose jis išstarnavo iki 1920 metų rudens, kai, prasidėjęs kovoms su lenkais, buvo paskirtas į 12-ąjį pėstininkų pulką. Už nuopelnus Nepriklausomybės kovose ir Kėdainių gynybą karininkas J. Šarauskas buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Pasibaigus kovoms, 1921 metų pavasarį kapitonas J. Šarauskas buvo pasiųstas į Aukštuosius karininkų kursus, o 1922 metais paskirtas Lietuvos kariuomenės štabo operacijų skyriaus viršininko padėjėju. 1923 metų sausį jis kaip štabo viršininko kpt. Juozo Tomkaus-Oksos padėjėjas (slapyvardžiu Juozapaitis) dalyvavo Klaipėdos krašto atvadavimo kovose. 1929 metais J. Šarauskas buvo paskirtas kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo skyriaus viršininku. 1930 metų lapkričio 23 dieną jam buvo suteiktas pulkininko laipsnis. Šiose pareigose tarnavo iki lemtingų 1940 metų.

Plk. J. Šarauskas aktyviai dalyvavo ir visuomeninėje veikloje. 1924 metais jis įstojo į Šaulių sąjungą. 1926 metais Suomijoje susipažino su tuometės Suomijos apsaugos korpuso (Suojeluskunta) veikla. Grįžęs į Lietuvą surengė pirmuosius Šaulių sąjungos karinius mokymus prie Kauno. 1928 metais buvo išrinktas į Šaulių sąjungos Centro valdybą, kurioje išbuvo iki sovietų okupacijos. Už aktyvią veiklą buvo apdovanotas Šaulių žvaigžde. Plk. J. Šarauskas aktyviai dalyvavo ir Lietuvos skautų veikloje. 1935 metais ir iki Lietuvos okupacijos buvo Lietuvos skautų vyriausiuoju skautininku, Skautų brolijos vadu, apdovanotas Skautų svastikos ordinu. Prasidėjęs sovietinei okupacijai plk. J. Šarauskas buvo išleistas į atsargą, bet 1941 metų balandį suimtas, kankintas ir įkalintas Kauno sunkių darbų kalėjime. Kilus karui birželio 23 dieną kartu su kitais politiniais kalinių jis buvo išgabentas Minsko kalėjimą, iš kurio jie pėsčiomis buvo varomi į Červenę Mogiliovo link. Červenės miške J. Šarauskas buvo nužudytas, kaip ir šimtai lietuvių, lenkų, rusų, gudų ir kitų tautybių politinių kalinių. Manoma, kad prieš egzekucijos naktį J. Šarauskui nuo kankinimų, išsekimo, bado ir ligos pakriko psichika, apie tai plk. J. Petraitis rašė knygoje „Kaip jie mus sušaudė“. Tai patvirtino ir A. Tolis knygoje „Mirties kolona“. Štai toks tragiškas buvo laisvės kovotojo, tikro Lietuvos sūnaus likimas. Tačiau jo žygdarbiai nenuėjo veltui: šiandien esame nepriklausomi. Tad niekada nevalia pamiršti Lietuvos laisvės kovų istorijos ir sūnų didžiavirijų, padėjusių savo galvas Lietuvos nepriklausomybės kovose. Būkime budrūs. x

GRAŽIOJI IR GRAUDŽIOJI GRAUŽIKŲ DVARO ISTORIJA

TEKSTAS: dr. Laima Petrauskienė,
Lietuvos mokslo istorikų ir
filosofų bendrijos narė

**Apie Graužikų dvarą,
Putvinskių šeimos tėvoniją,
prirašyta nemažai,
ir atrodo, kad Šaulių
sąjungos narius mažai kuo
nustebinsi. O vis dėlto
nustebinti galima.**

1. Graužikų pradžios mokykla
(raudonas medinis namas), kurią
pastatė Vytautas Putvinskis ir
kurią baigė S. Gliudys. 2013 m.

2. Stasys Gliudys, 2020 m.

1

Mano rankose – puikiai parašyta, labai įdomi dokumentinė knyga (drįstu sakyti – įdomesnė už daugelį grožinių kūrinių), gražiai iliustruota, išleista ant puikaus popieriaus: „Graužikų dvaras vaiko akimis“, autorius Stasys Gliudys, sudarytoja Birutė Musneckienė, išleido UAB „Litera“, 2022 m. Knygos sudarytoja B. Musneckienė atrinko ir puikiai sudėliojo į vientisą audinį tiek autoriaus tekstą, tiek įvairios papildomos informacijos: apie Putvinskių giminę, apie Stasio Gliudžio šeimą, apie autoriaus aprašytus įvykius, kurie buvo atspindėti ir to meto spaudoje, tad ir nedaug žinantis skaitytojas iškart patenka į aprašomojo laikotarpio atmosferą ir susipažįsta su žmonių biografijomis. Knygą puošia ir labai pajavirina daugybė nuotraukų iš Musneckių, Pūtvių, Gliudžio archyvų, tarpukario leidinių viršeliai.

S. Gliudys iškeliavo į amžinybę 2022 metais, ši knyga skirta jo atminimui ir labai operatyviai spėta ją išleisti. Apie S. Gliudį sunku trumpai papasakoti, nes buvo

labai visapusiškas, darbštus ir energingas žmogus, palikęs ryškų pėdsaką tiek moksle, tiek Šiaulių miesto istorijoje. Gamtininkas, zoologas, zootechnikas, agronomas, ekologas, visuomenininkas; Šiaulių botanikos sodo įkūrėjas, aukojęs jo įkūrimui ne tik savo darbo laiką, bet ir savo pinigus; Šiaulių universiteto vyriausiasis dėstytojas, universiteto Gamtos muziejaus steigėjas, padovanojęs jam per 6 500 savo kolekcijos eksponatų; šiam muziejui 2013 metais suteiktas Stasio Gliudžio vardas. Labai rūpinosi Šiaulių krašto kultūros paveldu ir ekologija, tad 2008 metais jam suteiktas Šiaulių miesto garbės piliečio vardas.

Mano nuomone, S. Gliudys vadintinas dar vienu garbingu vardu – rašytojas. Turėjo ryškių literatūrinių gabumų, puikų humoro jausmą, stebėtina gerą atmintį. Jo galvoje kurbė daugybė nestandartinių istorijų, įdomių laikotarpio liudijimų, smulkiusių jų detalių, smalsaus ir labai energingo berniukščio nuotykių aprašymų. Ši knyga – ne vienintelis jo kūrinys.

Leidžiamas nuo 1920 m.

S. Gliudys gimė Graužikų dvare 1928 metais, kumečio šeimoje. Tad natūralu, kad jo atsiminimai apie Graužikus apima Vytauto Putvinskio-Pūtvio (Vlodo Putvinskio sūnaus) šeimnininkavimo dvare metus.

S. Gliudžio tėvas Simonas mokyklos nelankė, bet pats išmoko skaityti, rašyti. Mėgo spaudą, domėjosi politika. Visų galų meistras, išvardysiu tik keletą – žuvininkas, stalius, račius, statybininkas, rimorius, darė kurpes ir t. t. Grojo smuiku. Motina Sofija rūpinosi šeimos ūkiu, be to, mezgė, verpė, audė. Tėvai buvo „susigyvenę su dvaru“ (taip sako S. Gliudys) – nors ir buvo pasistatę namus Kelmėje (skaičiuojami tik sovietinę literatūrą kaimo tematika šis faktas atrodo iš fantazijos srities – kumečiai pasistato net 2 namus!), persikelti neskubėjo, apgyvendino ten mamos brolių. Dvaro kumečių algos buvo nemažos, už papildomus darbus Putvinskiai gerai mokėdavo. Dvarininkas Vytautas gerbė visus savo kumečius, o ypač Gliudžius, nes Simonas, kaip sakyta, buvo retų gabumų, reto darbštumo ir apsišvietęs žmogus.

Kai 1935 metais gimė Stasio sesuo Marytė, Vytautas ir Elena Putvinskiai mielai sutiko būti jos krikšto tėvais. Dvarininkas dažnai užeidavo į Simono dirbtuvę pasikalbėti, padiskutuoti. Ne tik dvaro reikalais, bet ir platesniu mastu. Kaip sako Simono sūnus Stasys, Vytautas pasigesdavo vyriškos šnektos, nes gyveno moterų apsuptyje.

Gliudžiai savo vaikus auklėjo griežtai, ypač tėvas. Mokė būti darbščius ir sąžiningus. Kai kartą mažasis Stasiukas, tvenkinyje pamatęs tingų karpį, besilaikantį visai prie kranto, paėmė ir parnešė jį namo, besidžiaugdamas būsimu kepsniu, gavo nuo tėvo barti – turėjo tą karpį nunešti atgal ir paleisti toje pačioje vietoje. Karpių skonį žinojo visos Graužikų kumečių šeimos – prieš Kūčias Putvinskiai visada apdovano-davo juos žuvimis. Įdomu, kad dvariškiai (taip vadina dvaro darbininkus S. Gliudys), jeigu jie turėjo šeimas, valgė namuose, o nevedė (kaimiečių vadinti dvaro mergomis arba dvaro bernais) maitinosi dvaro virtuvėje. Dvaro šeimnininkai negamino sau atskirai valgio, valgė tuos pačius patiekalus, kaip ir jų mergos ir bernai.

2

Putvinskiai rūpinosi savo darbininkų buitimi, o ypač jų švietimu bei blaivybės idėjų sklaida. Mokėjo jaunimą sudominti, užimti. Globojo Graužikų Jaunųjų ūkininkų ratelį, aprodavo jiems savo valdas – žuvų tvenkinius, javų laukus, ir ne vien juos. Apylinkės ūkininkai taip pat galėjo su ponu Vytautu pasitarti žemės ūkio temomis. Dvare buvo turtinga biblioteka, ja naudotis galėjo visi, gyvenantys Graužikuose.

Pratino jaunimą sportuoti, jie žaisdavo futbolą ir krepšinį dvare, dvaro kieme stovėjo krepšinio lenta. O žiemą dvaras siūlydavo jaunimui net keliolika porų slidžių, padarytų Simono Gliudžio pagal dvarininko užsakymą. Niekas taip gerai slidinėti ir nusileisti nuo stataus kalno nemokėjo, kaip V. Putvinskis. Tačiau, kai mažajam Stasiukui jo tėvas padirbdino asmenines slides, šis pasitreniravęs, visų nuostabai, meistriškumu prilygo V. Putvinskiui! Kaip rašo S. Gliudys: „Dvariškiai prie pono žaidimų buvo pripratę, bet atvykėliai iš kaimų stebėjosi. Toks rimtas ir solidaus amžiaus ponas bovijasi su piemenimis!“

Dvare buvo net 8 tvenkiniai. Ne visuose buvo veisiamos žuvis, tad jaunimas vasarą smagiai juose plaukiavo, žiemą čiuožinėdavo. Visos erdvės buvo jų, niekur nestovėjo tvoros ar pertvėrimai, kaip bandoma daug kur pavaizduoti, aprašant dvarų gyvenimą.

Bet svarbiausias V. Putvinskio nuopelnas jaunimui (o per juos ir visoms šeimoms) – švietimas. Graužikų I laipsnio (keturklasė) pradžios mokykla pastatyta Vytauto Putvinskio pastangomis. Jis skyrė žemę mokyklai, ūkiniam pastatui, sporto aikštynei. Nuolat rūpinosi mokyklos veikla, aprūpindavo mokyklą kuru, atlikdavo smulkius remontus, kuriuos darydavo dvaro stalius, t. y. S. Gliudžio tėvas Simonas. Skatinant švietis, dvaras net į piemenis nepriimdavo tų, kurie nebaigė ar nesimokė pradžios mokykloje. Išimtiniais atvejais, kai matydavo, kad šeimai sunku išsiversti be piemenėlio pagalbos, V. Putvinskis sutardavo su mokyklos mokytoja, kad ši padirbės su piemenėliu papildomai žiemos metu, t. y. per piemenų „atostogas“, ir jie sugebėdavo baigti pradinus mokslus. »

16

Stasiukui, dar nepilnų 6 metų, teko garbė įteikti Prezidentui gėlių, augintų mamos darželyje, pasikalbėti su juo, labai noriai ir teigiamai atsakyti į Prezidento klausimą – „Ar būsi Lietuvos kareivis? Ar ginsi Lietuvą?“

3

Ar ginsi Lietuvą? Čia tai bent įvykis kumečio vaikui! Bet Stasiukui būta ir nusivylimo dėl Prezidento išvaizdos: „Visai nepanašus į įsivaizduotą didelį rūstoką poną. Ūgio kaip ir mūsų ponas, veidas visai nerūstus, atvirščiai. Skiriasi tik tiek, kad su ūsais ir barzdele“.

Atvykusiems dar svečiuojantis Graužikų dvaro rūmuose, Prezidento apsaugininkas išėjo iš rūmų – matyt, panoro apžiūrėti dvarą pats vienas. Kadangi buvo jaunas, dailus, ir, manytina, kelionės išvakarėse ilgai užsibuves pas gražią merguželę, netoli kumetyno atsirėmė į obelį ir labai saldžiai, kietai įmigo. Gana ilgam. Po geros valandos – Prezidentui reikia važiuoti – nėra apsaugininko! Aliarmas! Beieškant nuspręsta, kad reikia klausti viską matančių ir žinančių vaikų. „Matėm. Ten ant pievutės po obelimi miega.“

S. Glaudys savo knygoje atspindėjo Graužikų dvaro gyvenimą visais įmanomais kampais: rašė apie darbinį ir namų apyvokos inventorių, kaimo žmones, jų šventes ir papročius, karštinčius ir elgetas, vaikų žaidimus [o jų būta stebėtinai daug], piemenėlių kūrybą. Apie pastarąją yra atskiras įdomus skyrius „Graužikų dvaro piemenų akademija“. Labai kūrybinga akademija!

Didžiausias skyrius – „Pažinimo šaltiniai“ – apie dvaro augaliją ir gyvūniją. Gamtos tyrinėjimą pradėjo labai anksti, ne veltui suaugęs tapo šio ūkio darbininkais. Vytautas Putvinskis – taip pat darbininkas, einantis žuvininko pareigas. Neilgam. Artėjo tragiškoji 1941 metų birželio 14 diena, kai tūkstančiai Lietuvos švietusių išgabenti į badą, į skurdą, į mirtį. Dar birželio 12-ąją Stasiukas su Putvinskių Algiuku žaidė Graužikų kalne indėnus, susitarė kitą

ir įsilipus į gandralizdį, koks jo vidus, kaip gandriukai lizde tupi? Kartą pavyko įsiropšti į lizdą 30 metrų aukštyje, viską ištyrinėti, pabendrauti su gandriukais, nors šie draugauti visai nenorėjo. Tačiau išlipti – daug sunkiau, nei įlipti, leistis žemyn – neišeina, arba išeitų tik nuvertus lizdą, nes reikia stipriai įsitverti jo kraštu. Praėjo net pora valandų apmąstymų – ką daryti? Sugalvojo padaryti lizde duobutes, į jas įsitverti, ir šiaip ne taip nusileido. Kaip pats vėliau pasakys: „Per gandralizdį teko patirti, koks apima jausmas, atsidūrus prie mirties slenksčio.“

Knygoje S. Glaudžio biologinių tyrinėjimų objektai aprašyti tiek mokslškai, tiek pridodant savo apibūdinimus, dažnai net poetinius ar humoristinius, tad skaityti labai įdomu. Dažnokai jo apibūdinimai neįprasti, bet dėl to dar įdomiau: „Iš visų varliagyvių labiausiai vertinu rupūžes, ypač pilkają [paprastąją] rupūžę. Susidraugavome dar ankstyvoje vaikystėje. Lyginant su varlėmis, pilkoji rupūžė protingesnė, ramesnė, lėtesnė. Kaip ir aš, žemaitiško būdo. Akys geros! Be klastos ir pykčio! Kodėl rupūžė pasirinkta vos ne keiksmazodžiu?“ Jos imdavo maistą – sliekus, kolorado vabalus – tiesiog iš Stasiuko rankų, o viena vis pasirodydavo kieme, tuo pačiu laiku, laukdama vaišių...

Deja, graži vaikystės pasaka baigėsi 1940 metų vasarą. Dvaras tapo Graužikų tarybinio ūkiu, visi buvę kumečiai ir dvaro bernalai tapo šio ūkio darbininkais. Vytautas Putvinskis – taip pat darbininkas, einantis žuvininko pareigas. Neilgam. Artėjo tragiškoji 1941 metų birželio 14 diena, kai tūkstančiai Lietuvos švietusių išgabenti į badą, į skurdą, į mirtį. Dar birželio 12-ąją Stasiukas su Putvinskių Algiuku žaidė Graužikų kalne indėnus, susitarė kitą

4

dieną susitikti – buvo draugai, keisdavosi knygomis, abu labai mėgo skaityti – dar nežinojo, kad greitai nei jo, nei jo šeimos nebematys... Po daugelio metų iš 7 Putvinskių šeimos narių gyvi grįš tik du vaikai – Algis ir Giedrė. Dvaro pastatas bus susprogdintas karo metu.

Stasiukas po 13 gražių metų, praleistų Graužikuose, 1942 metais išsikėlė su tėvais gyventi į Kelmę. Nors abu tėvams priklausantys namai Kelmėje sudegė, šiaip ne taip vargingai įsikūrė. Nuo Kelmės iki Graužikų – tik 6 kilometrai, o ir vėliau, gyvenant Šiauliuose, – ne taip jau labai toli. Bet Stasys Glaudys Graužikuose nesilankė nuo 1942 iki 2017 metų. Nesinorėjo ištrinti gražių dvaro vaizdų, išlikusių atmintyje. To jam nepatarė daryti ir iš tremties grįžusi Giedrė Pūtvytė, nes dvaras – suniokotas ir neatpažįstamas. Pirmąjį postūmį dvaro aplankymo link padarė Šiaulių fotome- traštininkas, Gliaudžio universiteto kolega Algirdas Musneckis, kuris 2013 metais su- manė S. Glaudžio 85-mečiui surengti jubi- liejinę fotoparodą. Pasigedo nuotraukų iš Graužikų ir nuvyko ten, bet be Gliaudžio. Tais pačiais metais aplankyti Graužikų susiruošė ir Stasio sūnus, irgi Stasys [bet vėl be tėvo!], tik su fotografu ir draugais. Abiejų kelionių metu susipažino su Vlado Putvinskio provaikiaičio [Vytauto Putvinskio vaikiaičio] Vido Putvio šeima, su jo žmona Danute ir jų sūnumi Tautvilu. Dar po kelių mėnesių, 2014 metų sausį, į Šiaulius atvyko Vidas Putvis su žmona, apžiūrėjo Stasio Gliaudžio gamtos muziejų, lankėsi pas jį namuose, susipažino su jo detaliam sudarytu Graužikų dvaro planu dvaro klestėjimo laikais – tarpukariu. Svečiai gavo dovanų šeimos relikviją, išsaugotą nuo 1941 metų birželio 14-osios. Tuomet sovietų tremties vykdytojai, suareštafę Vytautą Putvinskį, atėmė iš jo visus daiktus, taip pat ir peilį

bei žirkutes. V. Putvinskis paklausė: „Gal galiu tuos daiktus padovanoti mylimam žmogui?“ Leido. Atidavė Simonui Gliaudžiui. O pastarojo sūnus S. Glaudys jas išsaugojo iki susitikimo su palikuonimis...

Visgi į Graužikus Stasys važiuoti vis nesiryžo, vis atidėliodavo. Bet 2017 metų rudenį artimieji ėmėsi šikios tokios klastos. Pasakyta, kad važiuojame į Palendrės vienuolyną, o išvažiavus iš ten sūnus Stasys pasakė – greitai privažiuosime Graužikus. Tėvui buvo staigmena, sunkiai nusakoma žodžiais. Bet kai ledai buvo pralaužti, jau ir kitais metais Stasys su seserimi Birute apsilankė Graužikuose, kai ten vyko Šiaulių sąjungos sąskrydis. Jo tekstas apie pamatytus vaizdus ir jų lyginimas su vaikystės prisiminimais – labai graudus, spaudžiantis ašaras... Simboliška, kad žymus Šiaulių fotometraštininkas ir Gliaudžio kolega Šiaulių universitete Algirdas Musneckis, fotografavęs visas paskutines keliones į Graužikus bei Putvių šeimos svečiavimąsi Šiauliuose, padėjęs paruošti šios knygos nuotraukas spaudai, iškelia į amžinybę, praėjus kiek daugiau nei mėnesiui nuo knygos išleidimo. Spėjęs labai laiku užfiksuoti tai, ko greitai nebėliko.

„Išblusinėja“ knygą iki paskutinio puslapio. Skaičiai paskutiniame puslapyje mane tiesiog pritrenkė – tiražas 12 egzempliorių! Pagalvojau, kad spausdinimo klaida, kad trūksta vieno nuliuko. Pasirodo, kad ne... Yra kaip yra. O kokia proga aš, nebūdama gimtinė, gavau dovanų tokią retenybę iš Vlado Putvinskio provaikiaičio Tautvilo Putvio? Esu šiek tiek nusipelnusi Graužikų dvaro istorijai, nes suradau ir iššifrauvau vieno žymiausių XX amžiaus zoologų prof. Pranciškaus Baltraus Šivickio dokumentinius filmus, kuriuose filmuoti ir Graužikai.

STASYS GLIAUDYS
Graužikų dvaras
vaiko akimis

5

Apie tai gal vėliau papasakosiu, o kas norėtų sužinoti jau dabar, gali susirasti mano knygą: „Pranciškus Baltrus Šivickis, 1882–1968“. Jos skaitmeninis variantas laisvai prieinamas Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje; suprantama, kad popierinis – taip pat. Visai nežinau S. Glaudžio knygos leidimo peripetijų, neįsivaizduoju, kodėl tokiu mažu tiražu ji išleista. Ar dėl finansinės paramos leidybai nebuvo kreiptasi į Šiaulių miesto savivaldybę, kad būtų tinkamai pagerbtas S. Glaudys – miesto garbės pilietis, labai daug nuveikęs kultūrinėje ir ekologinėje srityse? Ar nebuvo kreiptasi į Šiaulių universitetą [dabar VU Šiaulių akademija], kuriam S. Glaudys atidavė daugybę savo gyvenimo metų ir paliko čia labai ryškų pėdsaką? Ar nebuvo kreiptasi į Lietuvos šaulių sąjungą? Juk Graužikų dvaro istorija, parašyta visai nauju rakursu, turėtų būti labai įdomi visiems Šiaulių sąjungos nariams. O gal Algirdas Musneckis jau sunkiai sirgo, tad skubėta išleisti knygą kuo greičiau, negaištant laiko visokių paramų prašymams – kad jis dar spėtų ją pasidžiaugti? Dar spėjo... Atsakymo į klausimus nežinau. O taip norėtųsi, kad ši puiki knyga patektų į daugelio šaulių rankas. Ir ne tik į jas. x

3. S. Glaudys (dešinėje) su Putvių šeima Graužikuose: Vidu Putviu, jo žmona Danute ir sūnumi Tautvilu. 2018 m.

4. Graužikų dvaro kumetynas, vadintas Moline; S. Gliaudžio gimtasis namas. Šalia namo stovi jo sūnus Stasys. 2013 m.

5. Knygos viršelis. Nuotrauka iš S. Gliaudžio archyvo.

VASARIS

Vasario 9 d.

1919 metais Taučiūnų kaimo lauke (Kėdainių r.) žuvo karys-savanoris Povilas Lukšys – pirmasis karys, žuvęs Nepriklausomybės kovose su bolševikais.

Vasario 10 d.

1949 metais įsteigtas Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdis.

Vasario 13 d.

1919 metais Alytuje kautynėse su bolševikais žuvo 1-ojo pėstininkų pulko vadas karininkas Antanas Juozapavičius – pirmasis karininkas, žuvęs Nepriklausomybės kovose.

Vasario 13 d.

1919 metais Lietuvos kariai sumušė bolševikus prie Jiezno.

Vasario 14 d.

Gavėnios pradžia.

Vasario 15 d.

1919 metais paskelbta pirmoji šauktinių karių mobilizacija į Lietuvos kariuomenę.

Vasario 16 d.

Lietuvos valstybės atkūrimo diena.

1944 metais gen. Povilas Plechavičius per radiją pranešė apie Vietinės rinktinės įkūrimą ir pakvietė savanorius stoti į rinktinę.

1949 metais Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžio Prezidiumas pasirašė Deklaraciją dėl Lietuvos valstybingumo atkūrimo.

Vasario 19 d.

1999 metais įsteigta Karo inžinerijos mokykla.

Vasario 22 d.

1009 metais Kvedlinburgo analuose pirmą kartą raštu paminėtas Lietuvos [*Litave*] vardas.

Vasario 23 d.

1934 metais įsteigta Vytauto Didžiojo universiteto studentų šaulių korporacija „Saja“. Pirmąją pirmininke išrinkta Emilija Pūtvytė.

Vasario 24 d.

Estijos nepriklausomybės diena.

Vasario 26 d.

1994 metais Kaune įvyko LŠS dalinių atstovų suvažiavimas, kurio metu LŠS vadu išrinktas Rimvydas Mintautas.

KVIEČIAME 8–12 KL. MOKSLEIVIUS DALYVAUTI RAŠINIŲ KONKURSE MES ESAME NATO

Šiomet minime 20-ąsias Lietuvos Respublikos narystės NATO metines bei 75-ąsias NATO įkūrimo metines. Jau šeštus metus kviečiame 8–12 klasių moksleivius dalyvauti rašinių konkurse, kuriame skatiname parodyti savo žinias apie NATO, mąstyti kritiškai bei išreikšti savo nuomonę.

Pasirink temą:

1. Kokią įtaką NATO daro kiekvieno Lietuvos piliečio kasdieniam gyvenimui po 20 metų šalies narystės Aljanse?
2. Mano atsakymas piliečiams, prieštaraujantiems Lietuvos narystei NATO.
3. NATO partnerysčių už Aljanso ribų svarba (pvz., partnerystė Indijos ir Ramiojo vandenynų šalyse, Partnerystės taikos labai programa, kito Jūsų pasirinkto regiono analizė).
4. Narystės NATO reikšmė priešiškoje kaimynystėje: Baltijos šalių atvejis.
5. NATO sukanka 75-eri. Kaip ji atrodys po dešimtmečio ar dar po 75 metų?

Rašinys arba esė turėtų būti 3–6 tūkst. spaudos ženklų (su tarpais) apimties (apie tris A4 formato lapus). Savo mintis gali reikšti ne tik lietuvių, bet ir anglų, lenkų, vokiečių ar prancūzų kalba.

Įsimink svarbiausias datas:

Iki vasario 9 d. (imtinai) užsiregistruok el. paštu MesEsameNato@gmail.com atsiųsdamas užpildytą dalyvio **anketą** (registracijos metu darbo pavadinimo, puslapių ir spaudos ženklų skaičiaus nurodyti nereikia).

Iki kovo 4 d. (imtinai) tuo pačiu el. paštu atsiųsk savo darbą .doc, .docx, ar .odt formatu ir užpildytą dalyvio anketą.

Kovo 27 d. kartu su partneriais Valdovų rūmuose nugalėtojus apdovanosime diplomais ir prizais, o dalyvius – padėkos raštais.

Konkurso organizatoriai:

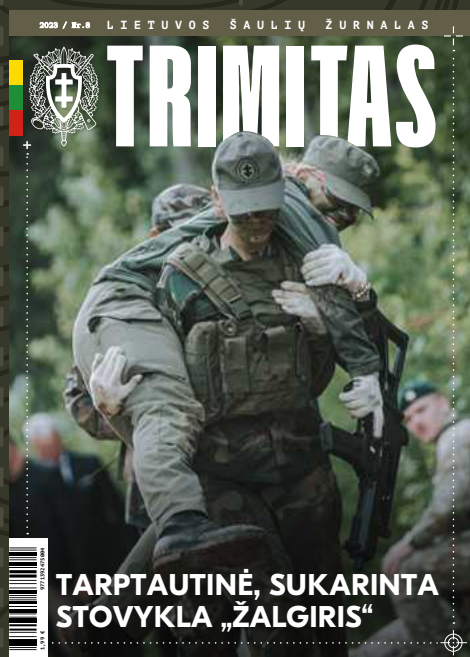
KURIER
WILEŃSKI

Partneriai:

- JAV ambasada Vilniuje
- Lenkijos Respublikos ambasada Vilniuje
- Vokietijos Federacinės Respublikos ambasada Vilniuje
- Kanados ambasada Vilniuje
- Prancūzijos ambasada Vilniuje
- Prancūzų institutas Lietuvoje
- Britų taryba Lietuvoje
- Jungtinės Karalystės ambasada Vilniuje
- NATO pajėgų integravimo vienetą Lietuvoje

NATO
20ES

PRENUMERUOK IR SKAITYK 2024

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt